

Mesečník za odběratelce Vydrove
tovarne hranil v Prazi VIII.

Letník X.

Predplaťati se ne more.

1. februvarja 1913.

Dobre juhe.

Ljube gospodinje, nikar ne prezirajte in ne zanemarjajte člankov v „Domačem Prijatelju,“ ki Vas opozarjajo na ta ali drugi izdelek naše tovarne, ki ga dozdej še niste poznale. Morebiti, da so tega krive prevelike skrbi, katere imate pri svojih domačih opravilih, zavoljo tega pa se toli ne zanimate za stvari, ki drugim že zdavnaj hasnejo, Vi pa še niste imele prilike, da se pogovorite o njih z izkušenimi ljudmi, ki že delj časa poznajo vrline naših izdelkov.

Pri nabavljanju živil nočemo Vam krajšati svobodo in prosto voljo, nočemo Vam vsiljevati svoje izdelke, marveč potrpežljivo čakamo, dokler se Vam ne posreči, da se pogovorite s kako razsodno gospodinjo, ki že pozna naše izdelke in njihovo korist. Ako bi imeli do Vas bližjo pot, potem bi se takoj potrudili k Vam z vzorci in prepričani smo, da bi Vas takoj pridobili za svoje izdelke. Lejte, tukaj je okrožnik juhe iz naših konzerv! Poskusite! Znamo že naprej, kaj porečete: „Res, da je izvrstna juha, pošljite mi škatljico Vaših konzerv, zdaj bom iz njih kuhala juho za predpoldansko in popoldansko južino, v časi pa tudi zvečer.

Povsod sicer ni navada, da se ponuja juha za predpoldansko južino, a večina naših gg. odjemalcev se z nami strinja v tem, da je ravno predpoldanski apetit najbolj močan, toli močan, da bi vsakdo rajši kosil ali obedoval že ob desetih kakor pa še le opoldan.

Ob tem času, namreč ob desetih pred poldnevom, zlasti zdaj v zimski dobi se prileže okrožnik tople in okusne juhe. Zdaj pa Vas vprašam, ljube gospodinje in kuharice, ali morete

takoj napraviti dobro juho za svojega možeka, čeravno si prizadevate, da mu vsestransko ugodite in postrežete? Lejte, to je mogoče le s pomočjo naših konzerv, ki so že tako pripravljene, da napravite iz njih v kratkem času in brez posebnih priprav prav izvrstno juho. Vydrove juhine konzerve so namreč tako urejene, da iz njih napravite v 5 minutah (razven riževe) popolno in gotovo juho brez vseh priprav in pripomočkov. Samo osoliti jo je še treba. Na izbero pa imate več vrst juhinih konzerv: enkrat vzemite grahovo, drugokrat gobovo, lečno, rezančno ali pa riževo, toda riževo juho morate kuhati kakih 15 minut.

Naše juhe so v primeri s svojo ceno jako izdatne, iz naših juhinih konzerv dobite pač vselej okrožnik goste in okusne juhe. Verujte nam, da je ta naša juha res tako okusno pripravljena kakor v Vaši kuhinji, da, deloma je celo boljša, ker se naše konzerve izdelujejo s pomočjo strojev, roka tedaj nima ž njimi toliko opraviti kakor če kuhate govedino za juho.

Posebno udobnost pa nudijo juhe iz naših konzerv tudi zaradi izpremembe v jedilnem listku. Kadar kuhate kosilo, potem naj je juha vselej iz Vydrovih konzerv, meso pa naj je pripravljeno na kak drugi način, ali pa naj je mesto mesa kaka močna jed, kakor je navadno ob petkih.

V skuhanu juho ni treba ničesar pridevati, niti juhine začimbe ali dišav ne, kakor so semtertje napčno mislili in delali. Vse to že vsebujejo naše konzerve in sicer v znatni meri, to ravno povzroča izvrstni okus naših konzerv.

Ako želite imeti dobro omako, pridenite vselej nekoliko naših juhinih pridatkov, tudi v govejo juho jih lahko primate, preden postavite juho na mizo. Po juhinih pridatkih se čudovito izboljša vsaka juha, okus pa postane pikanten. Poprej so devali v juho zraven govedine še meso od kokoši in kosti z mozgom, ako so hoteli imeti prav dobro in okusno juho.

Naši juhini pridatki seveda niso ne iz mesa, ne iz kosti ali iz enakih snovi. To je vegetabilna začimba iz rastlin in zelišč in ravno ta okolščina pridobiva juhi tisto potrebno, kar njej manjka: močan okus. Enak okus manjka juhi včasih tudi takrat, kadar jo kuhate iz mlade govedine, zato Vam svetujemo le zaradi Vaše koristi, da vedno rabite naše juhine pridatke. Tako imenovane vodene juhe zadobe vselej okus goveje juhe, kadar porabite zraven nekaj naših juhinih pridatkov.

Posladkate ▼▼▼▼▼▼▼▼
se z izvrstno

VYDROVO GORČICO.

Naročite!

Nekoliko priznanj o Vydrovi otroški moki.

Bezljaj Angela, soproga c. k. sodn. uradnika, Litija na Kranjskem, 14./XII. 12: Pošiljam Vam fotografijo naše dece. Dveletni Branko je bil od svojega rojstva hranjen z Vašo otroško moko, ki mu izvrstne diši, kakor se vidi na sliki. Vsa čast Vašemu izdelku!

Biemannova Ana, slikarjeva žena, Jablonec n. N., 7./XII. 12: Naš mali Fredko je bil v 8. mescu tako slaboten in opešan, da je izgledal kakor otrok, ki je še le 6 tednov star. Šele Vaša otroška moka ga je podkrepila, in zdaj, ko je naš srček 1 $\frac{1}{4}$ leta star, je že shodil ter je jako živahen. Vašo otroško moko lahko vsakemu priporočim.

Jarmilka Čihák.

Bystřický Kar., sod. oficijant, Kamenica n. L., 6./XII. 12: Vaša izborna moka jako prija naši Bjeluški, zato si je naročam zopet 3 kg.

Čihák V., brivec, Ríčany, 20./XII. 12: Usojam si Vam poslati sliko naše majhne Jarmilke, ki jo prikrmujemo z Vašo otroško moko.

Čila Franč., delavec, Lastiboř, p. Držkov, 8./I. 13: Prosim Vas, da mi nemudoma pošljete 1 kg Vaše otroške moke, ker nam je zmanjkuje. Mokica neizmerno hasne naši Dobruški, ki je vsled tega primerno jako močna in ima že zdaj v 5. mescu 2 zobka.

Dostál Adolfina, pisateljjeva soproga, Luhačovice na Moravskem, 27./XII. 12: Prosim Vas, da mi znovič pošljete 5 kg Vaše otroške moke. Ta je brez ugovora jako imenitna ter ima dve izvenredni lastnosti — redilnost in prijeten okus. Blagovolite takoj poslati, ker nam že zmanjkuje moke. V dokaz, kako je izvrstna Vaša moka, prilagam sliko naše Zorice; ko je bila fotografirana, je bila 10 mescev stara, zdaj, en mesec pozneje, bi gotovo še

Branko Bezljaj.

Zorica Dostálova.

Libuška Holubova.

20./XII.: Pošiljam Vam sliko **Libuške Holubove**, hčerke g. Stanislava Holuba, mlinarja v Havricah pri Og. Brodu, ki je bila od svojega rojstva izključno hranjena z Vašo otroško moko. Izvrstno ji je dišala. Dosihmal še ni bolehala in da je tako močna, za to se ima zahvaliti Vašemu izdelku.

Dalje pošiljam fotografijo **Gustice Humpalove**, hčerke g. L. Humpale, gosp. pristava v Og. Brodu. Zdaj je 11 mesecev stara in od prvih dni smo jo prikrmovali z Vašo otroško moko. Kakor se na sliki kaže, otroška moka ji izvrstno ugaja.

Hroch Ivan, žel. paznik, Březhrad 20, Kuleny, 7./XII.: Ne rabimo druge hrane za našo Marico, kakor Vašo otroško moko, ki ji imenitno tekne. Zato se Vam iskreno zahvaljujem in me jako veseli, da je ta izdelek iz češke tovarne. Druge enake moke ne morejo z Vašo

Miroslav Krýzl.

bolj izkazala čast Vašemu prekornemu izdelku.

Dykastova Marija, Nestomice, 14./XII. 1912 Pošljite mi poštno obratno 2 kg Vaše izvrstne otroške moke. Uspeh je res občudovanja vreden.

Gađourek Janez, c. k. pošt. uradnik, Lipnik n. B., 24./XII. 12: Pri prvem našem otroku se je Vaša otroška moka izvrstno obnesla. Zavoljo tega ji jo zopet naročujem.

Havlička Jožef, pošt. uslužbenec, Praga II., 4./I. 13: Prosim Vas, da mi bržkobrž pošljete 2 kg otroške moke. Naš Franček ne more biti brez nje, saj je je tudi že veliko pojedel.

Hlouzal Venčeslav, slikar, Wurzelsdorf, Schenkenhahn, 6./XII. 12: Blagovolite mi zopet poslati 3 kg otroške moke in zraven pošljite tudi oblato, ker jih naš Otiček rad papka.

Frančiška Nešporova, porodna babica, Ogrski Brod na Moravskem, piše dne 20./XII.: Pošiljam Vam sliko **Libuške Holubove**, hčerke g. Stanislava Holuba, mlinarja v Havricah pri Og. Brodu, ki je bila od svojega rojstva izključno hranjena z Vašo otroško moko. Izvrstno ji je dišala. Dosihmal še ni bolehala in da je tako močna, za to se ima zahvaliti Vašemu izdelku.

Gustica Humpalova.

Irena Kozány.

tekmovati. Naša Marica je 4 tedne bolehala za drisko, a ko je začela uživati Vašo moko, je takoj ozdravela in od tistihmal je zmiraj zdrava. Zdaj je 11 mesecev stara ter je že shodila. Zato bom Vašo moko povsod priporočal.

Kocour K., gostilničar, Vrať, 28./XII. 12: Pošljite mi 1 kg Vaše otroške moke. Našemu Pepčku izvrstno tekne.

Kozány Avgust, Kopsane na Ogrskem, 8./I. 13: Pošiljamo Vam sličico naše Irenke, da se prepričate, kako njej ugaja Vaša otroška moka. Poskrbim, da se Vaš izdelek tukaj razširi.

Kralj Vaclav, kmet, Studená Chřič, 28./XII. 12: Pošljite mi 1 kg otroške moke, izvrstno se je obnesla.

Kržíl Janez, pristav c. k. drž. žel., Tře-
mošná, 13./XII.: Usojam si Vam poslati fotogra-
fijo našega Miroslavka, ki je ravno 10 mescev
star. Lahko se porabi kot živa reklama za Vašo
otroško moko, s katero ga hranimo od 4. mesca
po rojstvu.

Kubová Marija, por. babica, Okrouhlice,
13./XII. 12: Blagovolite mi poslati 3 kg Vaše
otroške moke. Prav prizrčno se Vam zahvalju-
jem za Vaš izvrstni izdelek, ki ga vsakemu to-
plo priporočim.

Leeb Ivan, c. kr. pošt. uslužbenec, Wels,

Maks Leeb.

na Zg. Avstrijskem,
5./I. 13: Dovoljujem
si Vam poslati fotogra-
fijo našega sin-
čka Maksa. Zdaj je
7 mescev star in od
6 tednov preživlja-
mo ga izključno le
z Vašo otroško mo-
ko, katere je že ve-
liko pojedel, pa mu
tudi izvrstno diši. Vašo
otroško moko iskreno
vsakemu priporočim.

Loosová Pavla, Horní Litvínov, 8./I. 13:
Blagovolite mi poslati 1 kg. Vaše izborne otroške
moke. Dozdaj sem je naročila še-le 3 kg, a sem
se iznenadila vsled njenega ugodnega vspeha,
našemu Dragotinčku pač neizmerno ugaja. Zato
jo moram vsakemu
priporočiti.

Macková Ema,
soproga c. k. pošt.
oficijala, Nusle,
Svatoplukova ulica
548, 16./XII. 12:

Usojam si Vam po-
slati sliko naše
drobne Vydrovčanke Olge,
katero od 2. mesca
prikrmujemo z Vašo
izvrstno otroško moko.
Fotografirana je v 7
mescu in moka njej
izvrstno prija. Moko
gotovo vsakemu
priporočim.

Moučka Janez, kmet, Rájov, Zl. Koruna,
16./XII. 12: Dovoljujem si Vam poslati fotogra-
fijo našega malega Ladička, ki ga od 14 dni po
njegovem rojstvu prikrmujemo z Vašo otroško
moko; zdaj je 4 mesce star, tehta 9 kg, zraven
pa je čil in jako živahen. Uvrstite ga med druge
Vydrovčane. Prosim uljudno, da mi pošljete
poštno obratno zopet 3 kg Vaše izborne otroške
moke.

Novotný Karol, kolar, Stračov, Nechanice,
3./I. 13: Pošljite nam takoj 3 kg Vaše nedo-
sežne otroške moke, naša Marica pač ne more
biti brez nje.

Piščáková Franciška, veleposestnica, Pol.
Ostrava, 5./XII. 12: Prosim, da mi pošljete 1 kg
Vaše imenitne otroške moke.

Plizáková Ljudmila, učiteljeva soproga, Miro-
vice, 17./XII. 12: Našo hčerko Verico prikrmu-
jemo od 10. tedna z Vašo dobro otroško moko.
Dozdaj ji je izvrstno ugajala in v 6. mescu je
tehtala 8 kg. Verica je jako živahna in z Vašo
mokico se rada posladka. Moko kupujemo pri

Olga Mackova.

Ladiček Moučka.

Manica Polách.

Boženka Rebolj.

je toli privadila Vaše otroške moke, da ne more biti brez nje. Pošiljam Vam njeno sliko, zdaj je 2 leti stara. Vašo otroško moko z veseljem vsakemu priporočim.

Soběslavský Ant., kočijaž, Zvěstovice, Vys. Chlumeč, 30./XII. 12: Prosim Vas, da mi pošljete poštno obratno 3 kg Vaše otroške moke, kajti naš Pepček noče nič drugega uživati.

Schiefer Jožef, brivec, Hrotovice na Moravskem, 11./XI. 12: V album Vaših Vydrovčanov pošiljam Vam sliko našega Jernejčka, ki ga od 3. mesca prikrmljujemo z Vašo preimenitno otroško moko, ki mu izvrstno prija. Fotografiran je v 6. mescu in zdaj tehta $9\frac{3}{4}$ kg. Pošljite mi poštno obratno zopet 3 kg Vaše izvrstne otroške moke.

Schwarz Karol, veleposestnik, Spital na Sp. Avstrijskem, 20./XII: Vaša otroška moka se je prav obnesla pri našem Frančku. Zdaj je 8 mescev star, ima že 2 zobka in upamo, da bo v 1 mescu shodil, ker se že zdaj krepko postavlja na svoje nogice. Vsakdo se čudi, da je tako močan. Zato Vam moramo izreči pristrčno zahvalo. V četrtem mescu je bil otrok bolan, da smo že obupavali nad njegovim življenjem, a Vaša veleimenitna moka ga je rešila gotove smrti.

Cirila in Metodija Šemrl.

g. Ryjáčku v Mirovicah. Pozneje pošljem tudi fotografijo.

Polách Vinko, lastnik meh. pletilnice, Ivanovice na Hani, 8./XII. 12: Pošiljam Vam fotografijo naše male Manice, katero od 17. dneva hranimo z Vašo čudapolno otroško moko. Izprva smo mislili, da naš otrok ne bo ostal pri življenju. Kadar pa smo začeli rabiti Vašo moko, takoj se je njeno zdravstveno stanje obrnilo na boljše. Fotografirana je bila, ko je bila $1\frac{1}{2}$ leta stara. V petem mescu je imela že 6 zobkov.

Rebolj M. v Kranju, 4./XII. 12: Hoteli smo našo malo Boženko hraniti z navadno hrano, toda ona se

Jernejček Schiefer.

Gustiček Šimánek.

Šemrlova Marija, učiteljeva soproga, Lesce na Kranjskem, 6./I. 13: Usojam si Vam poslati fotografijo naših dvojčkov, Cirile in Metodije, kateri uvrstite med Vaše Vydrovčane. Zdaj ste 15 mescev stari in že od 2. mesca ste prikrmljevani z Vašo otroško moko. Vse zobke ste dobili brez bolečine, pa tudi sploh še niste dozdaj boleli. Vašo otroško moko prav toplo vsakemu priporočim.

KSAVER MEŠKO:

DVE PISMI.

Mladec piše starcu:
V svetá hrumenje, v življenja vrvenje
srce hrepeni,
in vabi in sili mladó hrepenenje:
„Fant, jadra razpni!“

Starec odgovarja mladcu:
Razpni jih! — Le plovi v življenja valove,
in sreča s teboj!
In če te nevihta v stran kdaj zaplove,
nikar se ne boj!

Kdor s krepko roko k svojim ciljem krmari,
jih ne izgreši.
Če pa potopé ga med potjo viharji,
vsaj mir zadobi...

ZOFKA KVEDER:

□□

DOMA.

Prišel je domov še ves slab in bled. Mati in žena ste ga čakali na kolodvoru. Ali ne bi ga bili spoznali, da ni sam pristopil k njima:

„Joka, jaz sem, Stevo, tvoj mož.“

„Ti?!“ je zakriknila žena, spoznala njegove oči in njegov glas in ga objela.

Popolnoma spremenjen je bil. Prej širokopleč, močan in precej obilen v obrazu in telesu, zdaj nekako manjši, droban in suh, upognjen. Prej je imel tako žive, vesele oči, zdravo rdečo bojo na licih, lep mož, še mlad, v najlepši dobi. Zdaj je bil nekako zelen, postaran in ves, ves drugači.

„Bože moj, kakšen si!“ je zastokala mati. „Rodila sem te in te ne bi bila spoznala, sine, da naju nisi ogovoril. Ampak, samo da si živ, hvala Bogu, samo da si živ!“

Noge so se mu šibile in zjokal se je. Kakor da je otrok, tako je bil slab in mehak.

„Nikoli ne bi bil mislil, da bom še kdaj doma. Oh, kaj sem pretrpel, mati moja! Kar ne verjamem, da sem živ in da sem cel.“

„Ničesar nisi pisal. Samo od bolnišnice smo dobili pred par dnevi poročilo, da prideš, da te počakamo. Že dva dni sve

tukaj v selu z vozom in volmi in čakave," je pripovedala žena. „Ne jokaj, vse bo dobro.“

Neprestano so mu polzele solze po shujšanih, razoranih in rmenih licih. Ves se je tresel, kakor šiba, tenka usta so se čudno raztezala. Hotel je nekaj govoriti, ali samo neko nerazločno jecljanje mu je prihajalo iz ust. Silno je bil razburjen.

„Kje si bil ranjen?“ ga je vprašala mati.

Dušilo ga je v grlu, zatemnelo se mu je pred očmi in opotekel se je.

„Slab si,“ je rekla žena, vzela majhno čutaro iz torbe in mu nastavila na usta. „Pij, da se malo okreпчаš.“

Odleglo mu je.

„Čudno,“ je dejal. „Niti enkrat mi niso prišle solze v oči, odkar sem odšel, zdaj bi se pa kar jokal, kakor dojenec.“

Ženski ste ga prijeli vsaka na eni strani pod pazduho in ga peljali v selo.

„Kaj delajo deca?“ je vprašal.

„Zdravi so vsi. Mali Dušan že hodi, Marko in Stojan sta pridno pomagala povsod pri gospodarstvu. Milica in Jelica ste bili skoro vedno pri kumi Kati, ki je bolna. Težko je siroti, šest otrok v hiši, vsi majhni, samo za jesti, za delo še vse preslabo in preneumno, a mož v vojski. Ali si kaj slišal o njem, o Nikoli? Ali se bo tudi on vrnil? Dobro bi bilo, kajti kuma Kata ne bo več dolgo, že ji otekajo noge, vzelo jo bo kmalu,“ je pripovedovala žena.

„Nikola?“ je povzel on in nekaj ga je zapeklo v duši. „Dober prijatelj mi je bil. Delila sva vse, kar sva imela kakor brata. Nekatero noč sva preležala skupaj pod milim nebom, v dežju, v mrazu, mokra, vsa premrta in lačna, bedna, da je volkovom lepše. Skupaj sva marširala čez brda, čez sto gora, čez sto dola. Koliko vod sva prebredla, koliko pečin preplezala! Ne bo ga več nazaj, siromaka.“

„Ne bo ga — praviš?!“ se je zavzela žena. „Kaj pa bo ž njo in otroci? Saj ni mogoče, da so tudi njega ubili Turki, ko je bil tako močan, še za glavo višji, kakor ti, roke, kakor medvedje šake . . .“

„Ubili so ga. Kaj je krogli mar, koga zadene, šibkega ali močnega? Zadene, pogodi, zapiči se v srce, kakor kača in človek se zvrne. Kakor snopje so padali okrog mene, kdo bi jih štel? Nekako trdnjavo smo osvajali in mrtvecev je bilo, kakor sena po košnji, na kupe je bila pokrita zemlja ž njimi.“ Obstal je in zazdihnil.

„Ali ti je slabo?“

„Ni slabo, ampak spominjam se. Strašno je bilo, prestrašno.“

„In Nikolo je ubilo?“

„Ubilo. Kakor muhe so brenčale kroglje. Bože smiluj! je zavpil in se prevrnil v znak. Pokleknil sem zraven njega. Drugi so leteli naprej, skakali čez naji dva, stopali po nama. Juriš! Juriš! je zvenelo po zraku. — Stevo, brate, konec je z menoj,

je šepetal Nikola. — Jaz sem mu privzdignil glavo. — Brate dragi! sem jecljal in tiščal roko na njegova prsa, iz katerih je tekla kri, kakor iz studenca. — Deca, Stevo, kaj bodo deca moja?! — je vzdihnil. In ves mrliški je bil njegov obraz, oči že steklene. — Tvoja deca, moja deca, brate, pri Bogu se zaklinjam, — sem rekel. In takrat se je malo nasmehnil, v smrti se je nasmehnil siromak in zaprl oči. Stresel se je in otrpnel, iz ust mu je pricurela kri in videl sem, da je mrtev. Pokrižal sem ga, skočil kvišku in tekel z drugimi naprej. Topovi so grmeli, puške pokale, kroglice frčale, granate so pršile nad nama in mi smo plezali kvišku, gazili smo po krvi, po človeških telesih, preko mrtvih in ranjenih.“

„In nisi bil ranjen?“

„Nisem bil. Ni mi bilo sojeno. Potem, nazadnje sem dobil legar. Še mnogo sem doživel prej.“

„In zdaj bomo vzeli Stevine otroke k nam?“ je vprašala žena.

„Rekel sem. Zaklel sem se. In če tudi ne bi bil Nikolu ničesar obljubil ob njegovi smrtni uri, sosedje smo. Dober jim bom, kakor svojim.“

„Tudi jaz jim bom dobra,“ je rekla žena.

„Dvanajst otrok bo v hiši. Tvojih šest, njegovih šest,“ je pripomnila mati.

„Naša hiša je velika, za vse bo prostora,“ je odvrnil Stevo.

Prišli so v selo h krčmi. Tam se je Stevo odpočil in okreščal. Skoro celo selo ga je prišlo pogledat. Spraševali so ga starci, kako je bilo v vojski, kakšne topove so imeli, kakšne puške, kako so gonili Turke. A največ je bilo žensk. Vsaka je spraševala, če ve kaj o njenem, če ga je videl, slišal o njem, če je zdrav in če ne, kdaj se bo vrnil.

Odgovarjal in pripovedoval jim je, kakor je vedel in znal. On je bil eden prvih, ki se je vrnil domov, drugi so ostali še doli v Macedoniji ali pa na jugu v Albaniji. Morebiti se bo komaj vsaki tretji vrnil od vseh teh, ki so odšli močni in zdravi z doma. Ej, koliko vdov je po širni Srbiji, in koliko sirot brez očeta! Spomladi bo jok skoro v vsaki hiši, ko se bo zvedelo, koliko je ostalo po balkanskih brdih in ravninah junakov. Malo kdo se bo vrnil zdrav in čil, nobeden več tak, več tako brezskrben, kakor je odšel. In vsako selo jih bo imelo nekaj, ki bodo brez rok ali nog, slepi ali drugače pohabljeni.

Vojska! Zmaga! Lahko se reče to, ampak kdor je okusil, kaj je to, se zgrozi, kadarkoli se spomni na strahote, ki jih je gledal s svojimi lastnimi očmi, na muke, ki jih je pretrpel, na glad in mraz in smrtno utrujenost.

„Kakor živina smo bili včasih,“ je pripovedoval Stevo. „Samo lačni, lačni. Cele tedne nismo užili nič toplega. Koruzo smo jedli surovo in Bog, če smo jo imeli. Noge so nam bile krvave od hoje. Čevlji so se raztrgali po ostrem kamenju, podplati so popustili v večnem blatu, v katerem smo gazili, kakor

v kaši. Dež nas je pral, včasih je zmrzovalo in nismo imeli ne ene suhe krpe na sebi. Čez vode je bilo treba, po vrhu se je delal led, ali kdo je vprašal, če je voda mrzla. Naprej in čez! Kdor se je spotaknil, ga je bilo konec. Včasih smo zagazili v močvirje, do pasa smo se pogrezali in koliko jih je ostalo in se zadušilo v blatu. Naleteli smo na Turke in črno sovraštvo se nam je vzdignilo v dušah. Zaradi njih trpimo vse to! smo pomislili in drveli na nje s smrtno hrabrostjo. Naj poginejo! Naj poginejo, saj bo tudi nas konec prej ali slej. In udrihali smo, kakor zblazneli. Streljali smo s puškami in klali z bajoneti. O, bratje moji, sestre drage, strašna je ta beseda: vojska! Najhujša kletev je to, največja nesreča, najgrozovitejša kuga!

Pripovedoval je Stevo in ljudje so ga poslušali spoštljivo in pazljivo, kakor popa v cerkvi. In ko so ga gledali pred seboj strašno shujšanega, bledega in nekako črnega v obraz, z globoko udrtimi očmi, koščeni rokami in votlim glasom, so verjeli, da je vojska res strah in groza, užas in največje zlo za človeški rod.

„In zmage, vaše zmage, kaj ni bilo to nekaj veličastnega, prelepega in ponosnega?“ je vprašal neki starec. „Kaj ni divno, da so Srbi pokazali svetu, kaj premorejo, da so strli Turka v Stari Srbiji, kakor škodljiv mrčes?“

„Da, zmage so nas opojile, kakor vino,“ je pritrdil Stevo. „Navdušenje je zavrelo v nas in vriskali smo od ponosa in veselja. Ampak vseeno. Drago je plačano vse to, dragi moji, drago, prijatelji. Tla so se kadila od naše vroče krvi in nastljali smo Macedonijo in Albanijo z našimi telesi čez in čez. Vsa pota so polna naših kosti, vsi klanci, vse zasede, vse doline. Ne, truden sem in bolan. Naši sinovi in unuki bodo ponosni na naša dela, mi pa smo se napili krvi do sita. Nešteto je palo naših in še dvakrat, še trikrat več je palo Turkov. A vsaki, krščeni in nekrščeni, ima mater, ki ga ima rada, ima ženo, ima otroke. Tudi turške matere jokajo in solza je solza, kri je kri, smrt je smrt, za vsakega enaka, strašna in neusmiljena.“

Obmolknili so vsi.

„Dober človek si, Stevo,“ je rekla neka stara ženska.

„Ne vem, če sem dober. Ležal sem toliko nočij v vročini brez spanja. In mnogo sem mislil. Včasih sem se prebudil in kričal sem od groze. Mislil sem, da sem še vedno tako ves krvav do kože, da se me še vedno držijo človeški možgani po obleki, da mi je še vedno obraz masten od sovražnikove krvi, da se mi prsti sprijemajo, da sem od glave do nog ves omažeževan in okopan v krvi, kakor tistega jutra, ko smo se po dvanedevni bitki zopet malo stregli in si pogledali drug drugemu v obraz. Verjemite, človek je kakor pijan od neprestanega smrtnega strahu, od divje želje po slepem maščevanju, od utrujenosti in lakote. V vojski so trenotki, ko človek ni človek, ampak nekaj divjega, strašnega, živinskega. Vseeno ti je, če umira kdo poleg tebe ali ne. Danes poginja moj tovariš, kaj mi mar,

jutri bo mene konec in tudi ne bom zahteval in pričakoval, da me kdo požali. Taka je vojska! In od samega obupa ubijaš, streljaš, kolješ, gaziš. Oj, doma ima človek popolnoma drugačne pojme o vojski, o slavi, o zmagah. V časih res, se prebudi duša v tebi in žal ti je vseh. Tovarišev in sovražnika, sebe in vseh. Koliko trpimo, kako se mučimo, kako se pokončujemo, a Kristus je učil ljudi: „Ljubite se, vsi ljudje smo bratje!“ Jaz, prijatelji moji, nisem več za vojsko, strah me je vojske, a odšel sem počoč z doma, pogumen in hraber. Nisem vedel, kaj je to, a spoznanje je bilo strašno.“

Poslovil se je od ljudij in sel z ženo in materjo na voz. Voli so potegnili in počasi so se gibala kola po ravnici.

„Siv si,“ mu je rekla žena, ki ga je opazovala s preplašenimi in sočutnimi očmi.

„Siv sem,“ je pritrdil in se odkril. V črnih laseh so se svetile sive niti, kakor srebro. Postaral se je zelo.

„Samo štiri mesece si bil z doma,“ je rekla mati.

„Deset let, dvajset let in ne štiri mesece, mati,“ je odgovoril sin. „Tako čudno mi je, kakor da se že celo večnost nisem vozil tod. Da sem bil prognan, da sem bil na nekem drugem, strašnem svetu. Ne vem, kaj je istina, kaj ne. Ni mogoče, da sem oboje doživel jaz: oni mir doma, ono lepo zadovoljno življenje ali to vojsko, ki je bila tako težka in kruta, da so bili dnevi dolgi, kakor leta.“

Zadnji čas je toliko molčal, toliko razmišljal, da bi bil zdaj najrajše vse naenkrat izbruhniti iz sebe, vse te težke, čudne misli, nejasna in vendar močna čustva, ves nemir, ki ga je prevzel, odkar se je prvokrat zavedel na bolniški postelji v bolnišnici. Nikdar prej mu ni bila glava tako bistra, pamet tako delavna. Nikoli ga ni mučilo prej vprašanje: zakaj? Zdaj pa je vse vrelo v njem, kakor da se odpirajo nova vrata, kakor da še le zdaj raste v njem spoznanje, da je človek. Človek, ki misli, ki čuti, ki sprašuje, zakaj je to in zakaj ono.

Dokler je bil v vojski, ni nikoli pomišljal, ali je prav, ali ne, če sproži puško, nasprotno ponosen je bil, da meri tako dobro. In štel je, da štel, koliko Turkov je ugonobil. Vsaj petdeset jih je vstrelil in kakih dvajset je ranil z bajonetom. Ponosen je bil na to, noben njegovih tovarišev ni bil tako spreten in srečen. Vsakega je prej pogodila sovražna kroglja, on pa je ostal zdrav in čil. Kakor da ga čuva in brani neki tajen čar, tako so se ga ogibale sovražne kroglje. Granate in šrapneli so padali v njegovi bližini in razmesarili neusmiljeno tovariše, njemu je samo enkrat kroglja preluknjala kapo, drugega se mu ni zgodilo ničesar. Polastilo se ga je praznoverje, da mu ni namenjeno, da bi bil ranjen in večkrat se je iz gole objesti in neke otroške razposajenosti podajal brez potrebe v smrtno nevarnost. Ni bil samo pogumen, ampak že naravnost drzen in oficirji so ga hvallili in ga čislali zaradi njegove nevstrašenosti in lokavosti. Dokler

ni nekega dne obležal v neki grabi. Siloviti krči so mu trgali drob in izgubil je svet.

Ko se je v bolnišnici daleč proč od kraja, kjer je obležal, zavedel, je bil popolnoma spremenjen, popolnoma drug človek. Polastil se ga je čuden duševni nemir in kar mu je bilo prej v ponos, mu je prizadevalo zdaj mnogo težkih ur. Kaj je imel pravico ugonobiti toliko človeških bitij? Tudi oni, Turki, so vstvarjeni po podobi božji. In če so grešili, kaj je bil on poklican, da se maščuje? Njemu samemu niso storili krivice. Volk prizanese volku, človek pa človeku ne. Strašno je to, da ima divja zverina čustvo in ljubezen za svoje pleme, človek pa ne za človeka. Vznemirjalo ga je to in prosil je, naj pošljejo popa k njemu, da se posvetuje ž njim.

„Zapovedano ti je bilo,“ je rekel pop. „Svojo dolžnost si storil. Svoji domovini si koristil.“

„Ali je Turek tudi človek?“ je prašal.

„Gotovo, tudi Turek je človek.“

„In ima dušo?“

„Da, tudi dušo ima.“

„In kaj je domovina?“

„Domovina je zemlja, kjer smo se rodili,“ mu je razjasnil pop.

Domač kraj mu je stopil v spomin, domače šelo. Da, sveta zemlja! — Ampak vendar, človek ta je še več. Človek čuti in misli, a zemlja, zemlja je mrtva.

Nikomur več se ni pohvalil, da je dober strelec. Nikomur v bolnišnici ni povedal svojih uspehov v vojski. Drugi so z iskrenimi očmi govorili o zmagah svojih polkov, njega je nekaj čudnega stiskalo v grlu. Drugi so se veselili, da pojdejo zopet nad sovražnika, ko ozdravijo, da se bodo stotero maščevali za vsako rano, za vsako bolečino. V njegovem srcu pa ni bilo ne maščevanja, ne sovraštva. Neka tuga ga je napolnjevala in neko čudno tajno kesanje.

„Zapovedano je bilo, res. Ampak vendar . . ., ljudje so bili, kakor jaz, vstvarjeni po podobi božji . . .“

In tisto noč, predno je pötem odpotoval domov, je sklenil: „Pokoril se bom. Dolžnost moja je, da se pokorim . . . Duša je duša, človek je človek.“

Počasi se je gibal voz po blatni cesti in še le proti večeru so prispeli v domačo vas.

Ko so zaškripala vrata na dvorišču, so pritekli otroci iz hiše.

„Kuma Kata je umrla,“ ste pripovedovali Milica in Jelica, deklici od deset, dvanajst let. „Pripeljale sve otroke k nam. Veš, oče, strah jih je doma pri mrtvi materi. In siromaki smo, nam je laglje.“

„Bog jih je poslal v mojo hišo, dobro ste naredili, hčerki moji!“ je rekel Stevo in se odkril. „In še enkrat se zaklinjam pred pragom svoje hiše, da jim bom, kakor da so moji rojeni otroci.“

Vstopili so v hišo.

„Deca, pozdravite še enkrat očeta, kakor se spodobi. Poljubite mu roko in zahvalite Boga, da je prišel nazaj k nam,“ je rekla gospodarjeva mati.

Marko, najstarejši petnajstleten sin, je pristopil, priklonil se, poljubil očetu roko in zaželel: „Dobrodošel oče! Blagoslovljena ura, ko si prišel med nas!“

In še enkrat se je priklonil in še enkrat poljubil očetu roko: „Dragi oče, mili . . .“

Takrat je pogledal Stevo po sebi in zazdelo se mu je, da je krvav od glave do nog, krvav je tuje krvi, ki jo je prelil, da je ves omadeževan, da je njegova roka krvava, zaznamenovana in oskrunjena. Opotekel se je, potegnil roko k sebi in vzdihnil globoko. Resen je bil njegov obraz, temen in vendar je obenem neizmerna dobrota sijala iz njegovih globoko udrtih očij.

„Otroci, moja roka je bila vsa rdeča in umazana človeške krvi. Morda sem grešil in nisem vedel. V vojski sem bil, moral sem in ubijal, a vi ste še nedolžni. Nikar mi ne poljublajte rok. Pokoril se bom, ampak nikar ne poljublajte moje roke. Ukazano mi je bilo in vendar ne vem, če mi bo odpuščeno. Vsak človek ima dušo, vsi ljudje smo bratje, enega plemena smo. In še volk volku ne stori žalega, je strašno, da človek človeku ne prizanaša . . .“ Omahnil je na stol.

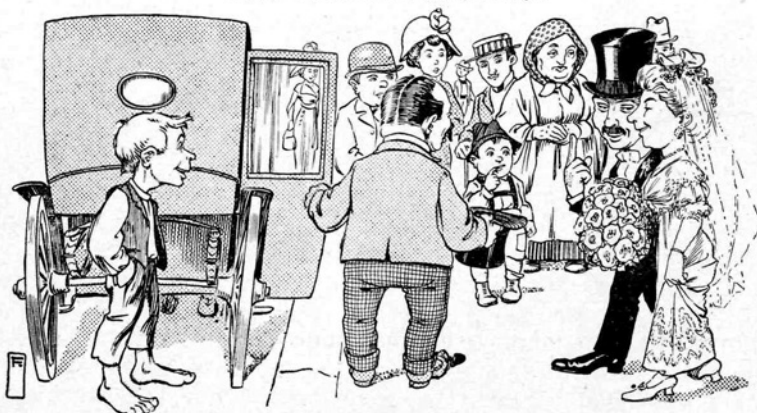
„Vaš oče je še bolan,“ je rekla stara mati otrokom in njemu: „Pojdi, sinko, da se odpočiješ!“

In so ga odpeljali v drugo sobo.

Po vasi so govorili, da je Stevo izgubil v vojski pamet, njemu samemu se je pa zdelo, da jo je našel.

Rajši prej kakor pa pozneje.

Ljuba Urška, zdaj po poroki se bova takoj peljala k fotografu, bogvé, ali se bova še kedaj tako sladko držala.

OD HIŠE . . .

Slika.

Zjutraj zgodaj se je Štefan prebudil in je začutil, da je glava težka in vse motno pred očmi, kakor da se vrti okoli.

„Hej Štefan, daj, daj, vstani, je klical glas spodaj v veži. Štefan se je ozrl . . . Temno je bilo še na izbi in pri špranjah se je nekoliko svetlikalo, burja je pihala okoli špranj; prihajala je tuleč od daleč, zadela se je ob poslopja na vasi in bežala dalje, kot bi vse plesalo ž njo, je bilo čuti.

„Danes torej!“ je pomislil Štefan in naslonil trudno glavo nazaj na seno . . . Spanec se mu je silil in sanje so prihajale od nekod, kot da bi bile brez konca in brez kraja in vse same sanje. In hotel je, da bi se še dalje sanjalo ter zaprl oči. Slišalo se je ropotanje spodaj v veži in glas je ponavljal: „Ali sliši, vstani no . . .“

Štefana je motil ta klic v spanju in je sanjal o tem. Neprijazni tuji obrazi so stali pred njim in med njimi močni gospodar iz Podkrajja z bičem v roki. Vsi kriče nad njim in debela ženska luča polena po tleh od jeze . . . Zmerjajo ga vsi in on dviguje nekaj težkega in ne more nikamor. In nobeden, da bi prijel, da bi pomagal, samo kriče in prete s pestmi in poleni. Gospodar poprijemlje bič . . . Sami neznani obrazi so, samo gospodarja pozna. Pred dvema nedeljama mu ga je oče prodal in zdaj delajo tako ž njim . . . „Daj no, daj,“ kriči gospodar. „I, saj bi,“ in Štefan dviguje — in se zbudi . . . Sliši ropotanje po veži in vpitje ter vidi, da je sanjal še na svoji trdi postelji.

„Zadnjič torej!“ pomisli Štefan ter preloži težko glavo na robatem vzglavju. Zaspati se mu hoče ter sanjati, a tako neprijetne, težke so sanje, kadar jih zasenja . . . Vse dela ropotanje in vpitje spodaj v veži . . . Tako težko se je ločiti od svoje postelje . . . Spomnil se je, da bo šel danes od hiše, k tujim ljudem, bogve kam, v svet, v tuje kraje. Hotelo bi se še poležati in zasanjati, zadnjič, zadnjič . . .

Spomnil se je, kaj je rekla teta včasih:

„Gorje ti bo, kadar boš jedel tujih mater kruh.“

Umrla je teta in mačeha je prišla k hiši . . . In prišlo je, kar je rekla teta in danes se začne tisto gorje. Zato se tako hoče poležati, posanjati, bogve o čem . . . In niti sanje nočejo biti dobre, lepe. Ropotanje je spodaj in sanje so od samih hudih ljudij . . .

In prišel je tisti sladki spomin, ki se je ponavljal včasih tako lep in otožen v teh časih . . . Spominjal se je samo še toliko, da je bilo takrat vse polno ljudij v hiši. Resne obraze so imeli in govorili so tiho. Nič ni vedel, zakaj so prišli danes vsi k njim v hišo. Sede, jedo kruh in pijo . . . Ženske imajo črne rute, brišejo si solze in se jokajo kar tako, kot bi ne jokale. V hiši je stal bel oder, visok, lep, posut s podobnicami, obdan

z gorečimi svečami in na njem je ležala mrtva mati z na obe strani razčesanimi, črnimi lasmi . . . Bled je bil nje obraz med črnimi lasmi. Takrat ni vedel, da leži na odru mrtva mati, zato je gledal na ljudi in ni razumel, kaj hočejo vsi v hiši in zakaj ženske jokajo . . . Spomni se samo toliko, da ga je prijela teta Neža, vzela ga je v naročje in si brisala solze . . . Bogate sosede so mu prinesle centelcev, bombonov in rožičev, da je jedel cel dan . . . Debel človek mu je bil podaril svetel krajcar in mu rekel, da je cekin. Igral se je s krajcarjem ter ga trkljal po hiši in vsi so ga gledali ter med seboj tiho govorili . . . Kot v sanjah je vse to. Teta Neža je imela ruto nazaj zavezano, veliko, črno, in vse objokane oči. S šlingano belo ruto si je brisala solze. Vprašal jo je, zakaj joka in je zajokala zato še huje . . . Vzdignila ga je bila takrat v naročje in kazala z roko na pare ter rekla:

„Glej, Štefanček, mama spi . . .“ in je zopet zajokala.

„Mama,“ je ponovil in gledal na mrtvo mater . . . Nič se mu ni zdelo takrat takega, a danes se mu zdi, da bi se zajokal, ko se spomni . . . Spominja se, kake so bile poteze na bledem materinem obrazu . . . Videl jih je bil vsako jutro, ko ga je držala pri peči ter ga učila, koliko je bogov. Ravno tak obraz je bil še takrat na parah, bled in mil in zato se mu zdi danes, da bi se zjokal, ko se spomni . . .

Štefan si otrne solzo . . . Sama, kar tako, je pri tem spominu prišla v oko in v prsih je postalo težko, kot da je tisoč težkih solz padlo v srce in je postalo težko . . .

Spomni se, kako so takrat zajokale ženske po hiši in ni vedel, zakaj . . .

Ne spominja se več, kaj je bilo potem. „Jaz bom mamu vzbudil,“ mu je pravila nekoč teta, da je bil rekel . . . In zopet je tako težko pri tem spominu.

Spomni se še, kako so ga pestovale vse sosede, rade so ga imele, govorile so ž njim lepo ter si brisale solze, ko so govorile . . . Prijazne so bile ž njim, božale so ga in zdelo se mu je dobro . . . Tako je bilo cel dan in zvečer so se našli novi ljudje in šum je bil po hiši. Teta Neža je bila utrujena. Stara ženska je pristrigovala sveče ter se mu vedno smehljala . . . Prijela ga je in ga odnesla spat k teti Neži, ki je še na postelji nekaj šepetala ter ga božala, dokler ni zaspal. Spominja se, da je bil šum po hiši, zdaj večji zdaj manjši, celo noč in včasih so ga vzbudili. Tudi smejali so se, po dnevi pa se ni nihče smejal . . . Zjutraj so ga vzbudili in ga oblekli v praznjo obleko, ki je bil v nji cvetno nedeljo, ko je bil prvič v dolinski cerkvi, ter se tam čudil angelom in svetnikom, ki so stali na oltarjih . . . Čudil se jim je in si je o vsakem mislil, komu je podoben . . . Oblekli se ga v praznjo obleko in vsi so bili praznje oblečeni . . . Zvonovi so zvonili in okoli hiše so se shajali ljudje vsi črno oblečeni, s svečami v rokah. Oče se je bil menda po noči vrnil

iz doline . . . Sedel je na klopi in glavo naslanjal na mizo . . . Možje in ženske so stali pri njem in mu nekaj govorili . . .

Prišla je teta Neža in ga vzela seboj . . . Peljala ga je v hišo, vzdignila ga je ob parah in rekla:

„Na, poljubi mamo . . .“ Poljubil jo je in se začudil, da se nje obraz ne izpremeni in ne nasmehne in odšel je zopet s teto . . . Vsi okoli so jokali, a njemu, se ne spominja, da bi bilo šlo na jok . . . A danes, kot da čuti na ustnih oni mrzli poljub na usta mrtve matere, kakor da čuti nje mrtva, mirna ustna, kot da mu šepetajo: „Zbogom sin; težko sem šla in sem morala, in tebe, glej, čaka svet, trd in hudoben, hodi po težkih potih in ne pozabi matere . . . Nikjer ne bo nje ljubečega pogleda, da bi te tolažil v težkih urah, nikjer ne bo njene dobre roke, da bi te vodila in ti slajšala življenje, ter ti dajala nezmožnemu vse, kar more dati ljubezen materinega srca . . . In težko bo življenje brez mene . . .“ Zdi se mu, da čuti tako šepetanje z nje mrtvih ust in solze lijo po licih . . . In takrat ni razumel, kaj pomeni ta poljub na tista mrzla ustna blede žene, ni se zavedal in danes je prepozno, da bi mogel.

Oče je prišel po veži, moten je bil njegov pogled in nekaj težkega je ležalo na obrazu . . . Prijel ga je za roko in takrat so se začuli v hiši težki, prazni vdarci kladiiva . . . Zdi se mu, kot da odmevajo še sedaj mrtvo, pusto po vseh hišnih kotih . . . Teta je spremljevala vdarce z jokom, tudi oče si je brisal oči ter trdo prijel njegovo roko, da je začel tudi on jokati . . . Ženske so jokale na glas ter šle iz hiše . . .

Možje so prinesli rakev iz hiše. Resni so bili njih obrazi, kot neizprosni, neusmiljeni. Kakor hudobni so se mu zdeli. Zvonovi so zapeli, vzdignili so rakev ter jo nesli po vasi. Mežnar je šel spredaj in dva moža s svetilnicami . . . Stopal je za rakvo in teta ga je peljala za roke, sosedje in sosede so jokali ter molili. Oče je šel nekje med njimi. Žagledal se je bil v gugajoče se svetilnice, škripale so visoko v zraku, luči v njih so plapolale in niso vgasnile . . . Šli so tako do cerkve, od tam na pokopališče, videl je, kako so v jamo zasuli rakev in kako je takrat oče zajokal ter pokleknil na tla. Kakor v sanjah je vse to, ljudje, jok, zvonjenje, mežnar in gospod v beli srajci. Kakor v temi prihaja to iz davnosti in šele zdaj pojmuje, kaj je bilo takrat v njegovem življenju . . . Zasadili so bili lesen križ na kup zemlje, ki je bil nastal na tistem mestu. Skupaj so odšli v gostilno, pili so vino in jedli bel kruh. Ženske so imele v rokah bele rute, rudeče obraze so imele in vse objokane oči. Vse so ga klicale s sladkimi imeni, kot pozneje nikoli več in ga pestovale po vrsti ter mu ponujale belega kruha in vina . . .

Prvi spomin je to, kar pomni v življenju. Zmiraj češče se je vračal ta spomin, zmiraj bolj živ in v večerih je zagledal blede obraz, obdan s črnimi lasmi na belih prtovih, obdanih z gorečnimi svečami in ljudje okoli. Mil mu je bil spomin in težak in vse je bilo tako v življenju potem, kar si je želel lepega, da

je postalo neprijetno, težko . . . Še sanje nečejo biti lepe in dobre . . . Teta Neža je ostala pri njih in je zmiraj pravila, da se vrne mati. On pa je izpraševal, kdaj in od kod se vrne. „Iz mesta,“ so rekli, „od daleč; štruce ti prinese in konja . . .“ Sanjal je nekaj časa o tem, o štruci, o konju, a videl je, da ga varajo . . . Takrat je spoznal, da je sirota, kajti nikjer ni bilo tistih laskavih besedi in ljubeznivih pogledov. Oče je bil malo doma in teta je postala sitna. V zibelki se je oglašal otročji jek in teta se je jezila in vse se je izpremenilo. Tudi kruh ni bil, kot preje. Jedel je včasih zunaj na klopi in gledal po stezi pred hišo. Tam je prihajala vselej mati s polja, ko je zahajalo solnce tja za gozde . . . Zagledal se je in zdelo se mu je kot da prihaja, s prijaznim pogledom, s skrbnim obrazom in hotel je steči nasproti. Zavedel se je, da se mu le sanja, in težko je postalo pri duši, kajti vedel je, da zaman čaka, da bi se ona vrnila nazaj s svojim ljubečim pogledom in s skrbi polnim obrazom, kajti na pokopališču stoji grob in lesen križ na njem.

Ob takih časih se je spomnil, da je v hiši brez matere in stožilo se mu je in je želel vsaj v mislih vse videti. In ko je hotel tako videti, prišlo je vse v podobi tistega dne in težko se mu je bilo spomniti, kako ga je držala pri peči ter ga učila . . . Zato je postalo tako žalostno življenje . . . In danes se je ta trenutek vse ponovilo pred njim, kar mu je na postelji, ko je ležal, tolikokrat prišlo, kot v sanjah in se vedno bolj zamišljal v ta spomin . . . In zdaj, kot da mu doni od vseh strani, kar je bila rekla teta :

„Gorje ti, kadar boš jedel tujih mater kruh . . .“ In zgodaj se je začelo to gorje, kajti mati je ležala tam, kjer je grob in lesen križ na njem.

Kar je pomnil, ni bilo pri hiši, kot je drugod. Kot da je vse nesrečno. Teta Neža je hodila počasi okoli hiše. Otrok v zibelki je nekoč umrl.

Teta je slonela nad zibelko ter rekla :

„Na, glej, kar zaspalo je revče. Vedela sem, da enega kliče mati za seboj, gledala je z enim očesom, ko je ležala na parah.“

Naredila je majhne pare in prižgala sveče. Otroci so prihajali iz cele vasi ter gledali mrliča. Prihajali so ljudje ter rekli :

„Sam Bog, da je rešena.“ In nihče ni jokal . . . Podobice so deli po parah in rož. Teta Neža je pravila otrokom, da je šla Manica naravnost v nebesa in vsi so se zamislili, kako je tam . . . Drugi dan je prišel boter z mežnarjem. Zabili so majhno belo rakev, dva zvončka sta pela in nekaj otrok je stopalo zadaj . . . Šli so na isti poti, kot prvič, Štefan se je spomnil na takrat, v cerkev so šli in nesli so pokopat Manico v materin grob . . .

In ostal je sam s teto. Teta je zvečer pravila pravljice . . . O roparjih je znala in o vitezhih . . . Štefan je hodil po polju in zvečer je stal ob robu gozda, ko je zapadalo solnce. Zagledal se je za solncem in mislil daleč tja po svetu. Pomislil je na

roparje in viteze in na vse tiste devete dežele . . . In zdelo se mu je, da je tudi to prevara; kar je pravila teta, je bilo le tako, ker je mislila, da je otročji in da verjame . . . Čutil je, da je vse, kar se vidi, drugače, kot pripoveduje teta in Bog ve, kdaj in kje je bilo vse tisto, če je bilo . . . Zakaj ni zdaj tega, kakor je bilo! In zakaj prihaja nekaj tako težkega od nekod . . .

In nekoč mu je pravila teta: „Mačeho boš dobil, pisano mater.“

„Pisano mater,“ je ponovil Štefan kot brez misli. In potem je mislil, kaka je ta pisana mati.

Oče je prihajal vesel domov. Delavci so prišli, popravljali so hišo in belili znotraj in zunaj. Vasoval je cel dan pri delavcih in zvečer jih je poslušal, ko so počivali ter ležali pred hišo. Želel je tudi on biti tako . . . In spomnil se je, ko boš jedel tujih mater kruh . . . In vendar si je želel iti ž njimi tako po svetu; če skusijo oni, zakaj bi se bal on . . . In tako se je vse pripravljalo za prihod pisane matere. Tudi njemu je čevljar pomeril čevlje in krojač mu je delal novo obleko. Teta pa je pravila, da prihaja pisana mati, da bo moral ubogati tujo mater in mu pravila pravljičice o pisanih materah, kako so zaničevale svoje pastorke in jih mučile. In predstavljal si je to pisano mater kot staro babo, brez zob s hudimi očmi in lasmi, kot bi bili rožički na glavi . . .

Nekoč se priukali fantje na vozu in godec je godel na vrhu. Baliž so pripeljali, vse nove škrinje, omare, stole, kolovrat in drugo . . . Pili so iz polnega soda in prepevali po hiši. Tudi teta Neža je bila vesela . . . On pa je gledal, kaj je poslala pisana mati k hiši. In drugi dan je bila svatba na daljnem domu v dolini. Teta ga je oblekla lepo; celo pušlec mu je pripela na novi klobuk ter sedla ž njim na voz. Kolesel je letel po potih sem ter tja in hlapec je ukal spredaj ter bil z bičem po konju, da je bežal kot divji. Teta ni rekla nič, oblečena je bila lepo in je bila videti ponosna. On pa je ves čas mislil, kakšna je pisana mati.

Pripeljali so ju v dolino ter ju pozdravili že z daleč. Goddec je prišel iz hiše in mlad velik fant je prijel njega ter ga nesel v naročju v hišo . . . Svatje so sedeli za mizo. Oče je sedel v kotu in poleg njega mlada nevesta. Pogledala ga je smehljaje, a čuden je bil njen pogled. Posadil ga je fant k očetu in rinili so predenj vsi ob jednom dobrih jedij, vina, češpelj in vse . . . Pogledal je pisano mater in je videl, da je čisto drugačna, kakor tiste, o katerih je pravila teta. Dala mu je kos dobre jedi in se mu nasmehnila. „Kadar bodo tuje matere kruh rezale . . .“ se je spomnil Štefan . . . No, nekdo je prišel in nevesta, pisana mati, je šla plesat.

Tako so jedli in pili cel dan in celo noč. Štefan se je spomnil, kako so tako nekoč jedli in pili in prišli so potem tisti otožni dnovi, polni osamelosti in pričakovanja, polni sanj in vendar tako prazni in nekaj težkega je v tem praznem živ-

ljenju . . . Zvečer je zaspal za mizo in so ga nesli v posteljo . . . Drugi dan so ga naložili s teto na voz in cela svatba, vrsta koleseljev je drdrala po cesti, godec je godel in fantje so ukali. Doma so zopet pili in zvečer so se svatje razšli . . . In potem je bil dan jednak dnevu, zmiraj bolj neprijazen obraz je dobivala mačeha; teta Neža se je skregala in je morala od hiše in potem je moral zibati in več ko je bilo pri hiši bratov in sester — rekli so, da so po polu bratje in sestre — bolj se je čutil samega v hiši in želel si je kam daleč . . . Rezala mu je tuja mati kruh in videl je, da je manj, kot so drugi pri hiši in bolj ko so prihajali drugi, bolj se je ponavljalo: od hiše naj gre . . .

„Vstani no, kaj polegaš . . .“ sliši se glas iz veže . . .

Štefan se zdrami iz spominov . . .

„Danes torej,“ pomisli.

Trudna in težka je glava. Sinoči je jel z očetom. Seboj ga je vzel v gostilno, ker je bil njegov god.

Popoldne ga je bil vzel seboj in rekel: „Pojdi, Štefan, tvoj god je, z menoj pojdi . . .“

Šla sta v dolino v cerkev . . . In ko so šli iz cerkve, vstavil se je oče na vasi. Mnogo ljudij je stalo tam in vsi so očeta poznali.

„No, gremo na liter,“ so rekli „danes je štefanji dan.“

Pomaknili so kučme na stran in so šli v gostilno . . . Sedli so in oče je poklical štefan vina, ker je danes štefanji dan in ker je njegov sin na ta dan krščen . . .

„Kaj je ta tvoj?“ vpraševali so.

„I no, moj je moj . . . Od rajnice . . .“

„A, od Mane, vidiš, tvoja rajnica . . .“

Štefan je poslušal in gledal, kot da jih ne razume. A razumel je dobro, govorili so o njegovi materi . . .

„Dobra je bila, Bog ji daj dobro,“ je rekel oče, „na, pij, Stefan, tvoj god je danes.“

„Saj ji je podoben,“ so rekli možje, „ravno taka je bila v oči in v nos, čisto nič ni tebi podoben . . .“

Oče se je nasmehnil in Štefan se je zamislil . . . Spomnil se je tistega bledega obraza med razčesanimi črnimi lasmi, na belih prtovih in sveče okoli . . . In vsi možje so mu ponujali piti in prijazni so bili do njega . . .

„Pa kako je velik,“ so rekli.

„Vzrastel je, pa hitro . . .“

„Rajnica je bila tudi bolj velika . . .?“

„Na, pij, Štefan.“

„Kmalu boš imel hlapca . . .“

„Kaj pa ona, ali ga mara . . .“

Vsi so utihnili . . .

„Saj veš, kako je,“ je rekel oče.

Štefan se je spomnil na tisto samoto doma, na domače obraze, ki so kot tuji, neprijazni, spomnil se je na teto in hišo, na vrt in na gozd in na tiste besede, ki so ga podile od tam: od hiše naj gre . . . Delat naj gre, kaj bo postaval, saj je drugih zadosti . . . Gre naj služiti, kaj bo vedno doma . . .

Možje so govorili med seboj ter ponujali Štefanu vina. Štefan je pogledal očeta in oče je vselej rekel:

„Le pij, kaj boš, enkrat se moraš privaditi, saj je tvoj god danes in . . .“

Beseda se mu je vstavila . . . Hotel je reči: od hiše greš, a ni rekel. In zakaj ne reče tega? . . . si je mislil Štefan. Ali ga je sram, ali se boji? . . . Zakaj jim ne pove, da gre od hiše? Spomnil se je na gospodarja iz Podkrajja in se je stresel . . . Pred štirinajstimi dnevi je bil na semnju z očetom in mimo je prišel gospodar iz Podkrajja. Dostikrat je slišal, da so ljudje govorili o njem. Kmetom je prodajal hiše, je slišal. Velik je bil, visok in debel. Veliko palico je imel v rokah in tepel ž njo po živini. Ustavil se je poleg očeta in vprašal:

„Kako je?“

„E, Bog daj dobro srečo . . .“

„Pogledal je Štefana in rekel: „Tvoj sin je to?“

„Da, moj!“

„Za hlapca mi ga daj.“

„Je premlad in delati še ne zna . . .“

„Ga že jaz naučim,“ je rekel gospodar iz Podkrajja.

„Pa ga vzemi.“

„V gostilno pridi, pa se zmenimo . . .“

Gospodar iz Podkrajja je odšel dalje in Štefan je gledal s strahom za njim. Oče se je zamislil . . . Popoldne sta šla v gostilno . . . Gospodar iz Podkrajja je sedel pri mizi in jedel klobase. Kmetje so sedeli okolo njega in vsem se je bralo z obraza, da se ga boje. Plačevali so mu denar in on je spravljaj z debelimi rokami bankovce v veliko listnico. Pogledal je Štefana in rekel:

„Ali si lačen, fant?“

Štefan je odkimal . . .

„Dajte mu kruha . . .“

In neki mož mu je del z mize belega kruha . . .

Ko so se razšli drugi, je ostal gospodar iz Podkrajja z nekaj mešetarji pri mizi.

„Koliko hočeš!“ je vprašal očeta . . .

„I, obleko mu napraviš in pa nekaj denarja.“

„Denarja? Saj bo komaj za pastirja . . . Naučim ga delati. Voli bo pasel, pa pomagal hlapcem . . .“

Štefanu je šlo na jok. Bal se je gospodarja iz Podkrajja . . .

„Je močan, pristori ti mnogo,“ ga je hvalil oče.

„Pa naj bo za obresti, za tistih par sto . . .“ je rekel gospodar iz Podkrajja.

Oče je zarudel . . .

„Res rabim tacega fanta. Na šentjanžev dan ga kar pripelji.“

Gospodar je vstal in odšel z mešetarji. Oče je obsedel pri mizi in pil iz vseh kozarcev. Zunaj so mešetarji gnali celo jato živine.

„Koliko ima ta iz Podkrajaja!“ čudili so kmetje, ki so gledali skozi okna . . . „Ta zna . . .“

Oče je odšel s Štefanom in ni govoril celo pot do doma nič. Bil je, kot bi bil pijan in Štefan je mislil na gospodarja iz Podkrajaja.

Na to se je spomnil. Možje so šumeli pri mizi, popravljali si kučme na glavi in govorili o vsem . . . Začeli so peti pesem in so zopet utihnili.

„Na, pij, Štefan,“ so se oglašali drug za drugim.

„V Podkrajaj pojdeš . . . Le uči se, pa delaj, da boš imel kdaj toliko . . .“

In Štefan je pomislil, kaj bi bilo, ko bi bil, kot je gospodar iz Podkrajaja, tako velik in debel, da bi imel toliko denarja in volov — in bi ljudje tako o njem govorili. Zazdelo se mu je, da je v prvem nekaj prijetnega in v drugem nekaj ostudnega.

„Družine mu manjka in delavcev, je pravil eden iz kmetov pri mizi. „Nihče ne ostane. Jaz bi mu ne dal svojega za tisoč goldinarjev . . .“

„Saj veš, kako je,“ je rekel oče.

In vsi so utihnili . . .

„On zna, zna, vse mu pride prav . . .“ govoril je potem neki kmet.

„Bo že prestal, saj je mlad,“ je rekel drugi.

„In priden, prav priden in brihten,“ je rekel oče.

„Na, le pij, Štefan . . .“

In šlo je tako cel večer. Štefan je pil in jedel bel kruh. Dober je bil, kakor ga jedo menda samo srečni gosposki ljudje . . . Glava mu je postala težka in hoteto se mu je dremati.

„Kaj boš dremal, Štefan, tak fant,“ so rekli možje.

Ni si upal več dremati. Glava je bila težka in lezla je nehote na mizo. Pa tudi starec, ki so ga klicali za Petra, je naslonil glavo na mizo in zaspal . . . Njega niso budili, pustili so ga in polivali vino po njegovi črni kučmi in po sivih laseh, a Peter se ni predramil, samo godrnjal je nerazločno nekaj. Noč je bila in prižgali so luč. Dim se je valil po gostilni in vmes je šumelo vpitje, petje in kričanje . . . Štefan je vstal, naslonil se je ob peči in zaspal . . . Čul je v spanju šumenje, a čudno se je vse mešalo s sanjami o gospodarju iz Podkrajaja, o volih, o domu in vse zmešano, nerazločno . . . Vzbudili so ga in je mislil, da je zjutraj . . . Ogledal se je in je videl, da je gostilničar metal nekoga skozi vrata. Pred njim je stal oče in je bil pijan.

„Aló, Štefan, greva domov, pozno je . . .“

Gorko je bilo Štefanu pri peči in zaspati je hotel naprej. A oče ga je prijel z nerodno roko . . .

„Pojdi, kaj boš spal . . .“

Štefan je vstal in si medel oči. Zunaj je bil mraz.

„Kar stopi, saj si fant . . .“

Stopila sta iz gostilne in vrata so se zaprla . . . Mraz je pretresel Štefana. Zapel se je in žal mu je bilo po sanjah, ki jih je bil sanjal pri gorki peči. Tma je bila okroginokrog in poti ni bilo nikjer. Oče je šel naprej in Štefan za njim, kamor je šel. Opotekal se je oče in zašel v sneg . . . Padel je in obležal v snegu. Vstal je in se jezil, da je slaba pot. In šel je dalje in Štefan je šel za njim, počasi, sem ter tja, vse je bilo temno in poti nikjer, kajti oče je padel zopet in zopet.

„Vidiš, Štefan,“ je začel, „tako se živi. Pameten moraš biti . . . Vidiš ta iz Podkraja ni imel nič. Mešetar je bil in ni imel bora v žepu. Zdaj ima tisoče in vsi smo — vsi so mu dolžni. Vse ima v oblasti, celo dolino . . . Pa si pomagaj! . . . Vidiš, tako moraš znati; učenost je to, kako se pride do denarja. Lahko boš bogat . . . Kaj bo naša bajta! Berači smo; poglej, velik je svet, tja pojdi! . . . Še gospod boš, le delaj . . . Delo je gospod . . .“

Padel je zopet in se pobral . . .

„Vidiš, kako je tma . . . to se pravi, da je svet. Le poglej, poti nikjer, svetiti bi si moral z bakljo. Če je nimaš, je tma in poti nikjer, pa hodi potem v tmi in padaš . . . Na . . .“ In zopet je padel . . .

Pot je šla navkreber. Spodletovalo je pod nogami in sneg se je vsipal iznad dreves . . .

„Danes je tvoj god. Bog ti daj dosti sreče, pa glej, da boš bogat. Vse je denar, brez njega nič . . . Le poglej, kako je debel gospodar iz Podkraja in vse se ga boji . . .“

Štefan je pomislil na gospodarja iz Podkraja in ni hotel, da bi mu bil kdaj enak in da bi se ga vse balo. Zdelo se mu je, da bi ne mogel prodati hiše drugemu. Smilili bi se mu vsi. Ko bi imel toliko denarja, dal bi ga tistim, ki bi bili ubogi in potrebni, si je mislil. Roščku bi dal, ki nima ničesar, ali pa Zoldi, ki pase pod gozdom in nima ne očeta ne matere. Smilila se mu je in ji je nosil kruha, kadar jo je videl na vasi . . .

„Dober ne smeš biti, Štefan,“ je rekel oče, „za druge ne bodi dober, sam zase skrbi. Ne glej na druge, kaj tebi mar, kaj te skrbi. Naj umre, kdor ne more živeti, ti pa skrbi, da boš dobro živel. Zmiraj ti bo dobro, če boš živel zase . . . Vidiš, jaz sem bil predober.“

Potem sta stopala nekaj časa tiho.

Spotaknil se je oče in padel čez nekaj črnega . . .

„Hlod leži čez pot,“ je rekel in vstal, „le pazi . . .“

Štefan je pogledal in se mu je zdelo, da je človek.

„Mogoče je človek, pa pusti, bo že vstal . . .“ je rekel, „vsak naj si sam pomaga, ti mu ne moreš . . .“

Štefana je obšla groza . . . Ozrl se je enkrat in stopil hitro za očetom . . . „Morda je človek“, je pomislil.

Prišla sta domov in v hiši je bilo vpitje . . .

Štefan je šel na izbo in zaspal ves utrujen.

„Vsega tega se je spomnil zdaj zjutraj in zato ga je glava bolela in težka je bila . . .

„No, ali slišiš, lenuh lenuhasti, kaj pa spiš! . . .“ je vpil glas v veži . . .

„Danes torej od hiše . . .“ je pomislil Štefan.

Vstal je in se oblekal . . . Poleg njega je ležala delavna obleka. Ničesar ni imel, kar bi bil lahko pozabil doma.

„Ali si že navezal culo?“ je vprašal glas v veži.

„Tako, tako . . .“

Razgrnil je rdečo ruto in zavezal vanjo obleko.

„Vseh sanj je konec,“ je pomislil. Pogledal je še enkrat na svojo posteljo in se spomnil spominov in sanj . . .

Po lestvi je šel v vežo.

Mačeha je stala na pragu s posodo v roki in ga grdo pogledala. Šel je v hišo in zdelo se mu je vse kot prazno, kot tisto jutro, se je spomnil, ko so bili odšli ljudje črno oblečeni izpred hiše in je bilo potem vse prazno. Oče je sedel pri peči in mrko gledal.

„No, kaj je, Štefan?“ je vprašal.

Štefan se je spomnil, da je oče sinoči padal . . . Prišlo mu je na spomin, da sta videla nekaj črnega in morda je bil človek tisto . . . Oče se ni zmenil in je rekel, da je hlod . . . In morda je bil človek . . . Spomnil se je, da ga je oče učil, in čudno ga je učil, nelepo, da ni hotel on tako.

„Le kmalu pojdit,“ je kričal glas v veži, po dnevi ne boš hodil okoli. Pa glej, da se pred nočjo vrneš . . .“

Oče je zdihnil in pogledal po hiši. Jutranji mrak je bil še zunaj in megla je krila dolino. V posteljah so dvigali bratje in sestre glave . . . Niso bili kot bratje in sestre, več so dobivali, kot on, čutili so, da so več, tolkli so ga, in on jih ni smel nazaj, zatožili so ga . . .

„Ali greš služiti, Štefan?“ ga je vprašala sestra.

Težko je bilo Štefanu.

„Ali boš kaj prinesel, Štefan?“ je vprašal brat.

In Štefanu je bilo težje . . . Pomislil je, da bo prišel nazaj . . . In, ko bi prišel kot gospod, je pomislil . . . Ne dal bi jim ničesar . . . Ali pa bi jim prinesel lepih rečij . . .

Mačeha je prinesla kruha. Jeza se ji je brala na obrazu.

„Na, deni si v culo, če boš lačen po poti.“

Štefan je kruh zavezal v culo in se spomnil: „ . . . Ko boš jedel tujih mater kruh . . .“ Zopet bo jedel druge matere kruh in kam potem še dalje po svetu, bogve kam in kdo bo vse rezal kruh.

„Na, pipec ti jaz dam, Štefan,“ je rekel mlajši bratec . . . Mlad je bil še, majhen in najrajši je imel Štefana, za to mu je dal pipec.

Štefan je skoraj zajokal. Ozrl se je po hiši in, kot da bi vse reklo: od hiše greš... Zavezal je culo in potegnili kučmo na ušesa.

„Kmalu pridi nazaj,“ je rekla mačeha očetu.

„No, dajte si roke,“ je rekel oče.

Štefanu se je zdelo, kot da se nima s kom posloviti, vsi so bili tuji. In ko je segel v roko, je zajokal. Ti ostanejo in on mora od hiše. Tudi mlajši bratec je jokal...

„Le priden bodi,“ je rekla mačeha in mu zavezala ruto okoli vratu...

Še enkrat se je ozrl Štefan in odšel. Mraz je bil zunaj. Stopil je v sneg in se ozrl na hišo in na vse okoli hiše.

Oče nj govoril nič. Resno je začel stopati po gazi proti dolini... Štefan je šel za njim in se spomnil na sinoči...

„Od hiše v svet,“ je pomislil in se ozrl nazaj.

Nikogar ni bilo tam, da bi ga spremljal z ljubečim očesom, ko odhaja v svet. Pomislil je na gospodarja iz Podkrajja in na vse, kar so ljudje govorili o njem. Solza je zdrknila po obrazu, sama po sebi se je utrnila, kot da jo sili iz srca...

„Mati, mati,“ je pomislil in oblike so ga solze.

„Nič ne jokaj, le stopi,“ je rekel oče, „priden bodi in boš bogat...“

A on je pozabil na vse in spomnil se je, kako ga je teta Neža vzela v naročje in mu kazala mrtvo mater... Vse belo je bilo okoli, kakor pare in mrlič na njem, mrtva mati. Spomnil se je in lile so solze, kot same po sebi.

„Le stopi, stopi, pa ne jokaj; boš že prestal, vedno ne moreš biti doma...“ ga je tolažil oče.

Štefan pa je stopal po ozki gazi in si z rokavom brisal solze... Težko se mu je zdelo, iti iz hiše v tuji svet, k tujim ljudem...

STANISLAV K.:

BALKANU.

Iz težkega sna se probujaš, Balkan,
po noči stoletni zdaj vstaja ti dan,
obeta se zlate svobode ti zarja,
ko bojnega hrum se poleže viharja!
Glej, proste že roke so tvojih sinov,
zamrlo zvenčanje je sužnjih okov,
in strta že ruši dušmanska se sila, —
zdaj, bratje, zdaj prišel je dan povračila!...

Od morja Helenskega južnih obal
do zemlje, ki Save obliva jo val
do Adrije sinje ponosnih brodov,
do Marice šumne otožnih bregov:
vsa zemlja ta širna svobodna je zdaj,
v njo raja se bedna povrača nazaj, —
in dom, ki ga s svojo krvjo je otela,
ne zrušijo več je osmanska krdela...

— Iz težkega sna se probujaš, Balkan,
po noči stoletni zdaj vstaja ti dan!
Ko bojnega hrum se poleže viharja,
naj srečne bodočnosti šine ti zarja!

V TEŽKIH URAH . . .

Dobro se še spominjam onega dogodka, akoravno se je že davno zgodil.

Sicer teko leta hitro drug za drugim v večnost, iz ktere ni izhoda, vendar se ob hudih, težkih urah vrnejo oni lepi, že davno pozabljeni trenotki v obliki lepih sanj v mehko, nežno čutečo dušo in duša mora v takih trenotkih zadrhteti in vztrepetati. Človek pravzaprav ne ve, čemu to, toda v tajinstvenih, nepokojnih nočeh se mu vrinejo kar same od sebe lepe misli, tako da se nehote zatopi v nje. Tudi meni se je tako zgodilo. V hudih težkih urah se zatopim kar nevede in lepe, žalostne spomine in v takih trenotkih mi je tako mehko pri srcu, da bi se razjokal . . .

Takrat se je torej to zgodilo, ko je padel prvi sneg. Snežilo je v debelih, cunjastih kosmičih, ko sem šel tisto jutro v šolo. Ceste so bile visoko zasnežene in delavci so odkidavali sneg, da jim kljub ostremu mrazu curljal pôt s čela. Topel, gorak vzduh mi je dihnil nasproti, ko sem stopil v šolsko sobo. Sošolci so se med seboj živahno pogovarjali, vsem pa je bilo čitati neko resnost raz obrazov. Zdelo se mi je, kot bi bil predmet pogovora pri vseh eden in isti.

Pristopil je prijatelj. „Ali že veš novico?“ Nekako težko, resno so zvenele njegove besede in slutil sem takoj nesrečo.

„Kakšno?“ sem ga nestrpno vprašal in motril njegov resni obraz.

„Sinoči je umrla sošolcu Milanu mati,“ je spregovoril obotavljaje, kot bi se bal povedati resnico, „se je že odpeljal domov, da se udeleži pogreba. Sinoči sem ga videl in se skoro ne da potolažiti.“

Ne vem, če bi me kaka druga novica kmalu tako pretresla, kakor ta. Milana da bi zadela tolika nesreča? V tem trenotku se mi je zdelo to nemogoče. Še sedaj jo vidim pred seboj, njegovo mater, prijazno ženico, kako se mi je ljubko nasmejala, kadar sem prišel obiskat Milana. Z Milanom sva si bila namreč največja prijatelja in niti en dan nama ni bilo prestatu drug brez družega. Skupaj sva se igrala, skupaj hodila na izprehod, skupaj trpela v žalosti. Ne vem, kdaj se je pričelo to prijateljstvo in medsebojna udanost. Morebiti takrat, ko sva se še kot prvošolca nekdanj skupaj kopala in sem ga jaz z lastno nevarnostjo rešil gotove smrti v vodi. Toda to vem, da me je ta novica hudo potrla.

„Toda, ali si res sam govoril ž njim?“ sem ga vprašal čez nekoliko časa.

„Da, včeraj zvečer sva bila skupaj in mi je on sam to povedal. Saj ga tudi v šolo ne bo danes,“ je odgovoril prijatelj.

Tisti čas je pozvonilo in v sobo je stopil profesor. Vsi smo bili na mestu, le Milana je manjkalo. In tisti hip nisem več

dvomil nad resnico novice, ki mi jo je povedal prijatelj. Pomiloval sem Milana in sočuvstvoval ž njim. Niti za trenotek se nisem mogel znebiti teh temnih misli. Takrat sem občutil, kakšen zaklad je mati. Bilo mi je tako tesno pri srcu, da sem se komaj premagoval, da nisem naglas zaihtel . . .

Drugi dan popoldne sva se šetala z Milanom po gozdu. Njegov obraz je bil bled in upadel, oči pa rdeče vsled neprestanega joka. Nisva veliko govorila, toda če je spregovoril kako besedo, se je gotovo kaj tikala njegove matere, samo da je bila najina bôl še hujša. Nazadnje se ni mogel več premagovati. „Oh, jaz pa nimam več matere,“ je zaihtel in omahnil na me. Jaz pa sem stal pred njim kot kak zločinec in nisem mogel spregovoriti ni besedice. Toda v prsih mi je vrelo in kipelo, da bi se bil najrajši razjokal in si tako slajšal svojo bôl . . .

Od takrat je minilo že mnogo let. Milan je že davno sledil svoji materi in tudi jaz sem že dolgo časa brez nje. Bil je takrat, ko je umrla, zunaj maj, ko je vse cvetelo in se veselilo življenja in zaraditega je bila moja bôl še večja. Od takrat pa sem sam na svetu. Sicer celi čas vse rane, toda meni te ne.

JOSIP N.:

KO JE GROZDJE ZRELO.

Tri grozde sem shranil v žep in potem sem šel okoli po vinogradu, da dobim kako jabolko. Pridem pod nizko jablano in ravno iščem in izbiram z očmi med jabolki, katera bi bila najboljša, ko se prikaže pred menoj — poljski čuvaj.

Kradel sem sicer v vinogradu svoje ljubice, vendar, hm, kdo ve, ali vzame poljski čuvaj to na znanje, ker pri njem je resnic mnogo, a pravica samo ena. Močan človek sem, toda zgodilo se je, da so mi hlače zatrepetale ob misli, da bodem moral korakati s tem cesarskim človekom k županu. Dolgo me je gledal — očitno je premišljal ali bi ali ne — končno se vendar odloči za ne, reče: „Vi ste, gospod,“ in odide.

Hotel sem ga poklicati nazaj in ga poljubiti, ker je tako pameten in ima dovolj jasne pojme o ljubezni, toda izginil je tako hitro kakor je prišel. No, hvala Bogu, da je minilo vse dobro!

Mislite, da je bilo sedaj vse končano? Ni še bilo, žalibog! Vražji čuvaj je šel najprej v gostilno k moji ljubici, se dobro najedel in napil, ji slučajno omenil, kaj se je zgodilo in da je primoran povedati vse gospodarju, njenemu bratu. Slučajno je tudi pozabil doma denar in rekel, da plača pa jutri. Moja ljubica pa me ljubi v pravem pomenu besede, zato ni hotela, da bi zvedel njen brat kaj o stvari in je rekla čuvaju, da je vse, kar je pojedel in popil — plačano.

Mislite, da je bilo sedaj končano? Ne, ker čuvaj pozna človeška srca bolj, kakor polje. Drugi dan je nakuril sestro moje

ljubice, ki iz ljubezni do sestre tudi ni hotela dopustiti, da bi brat kaj zvedel — in nato je šel k bratu-gospodarju. Ta je rekel, da mi sicer ni dal dovoljenja za prosti vstop v svoj vinograd, vendar želi iz ljubezni do sestre, moje ljubice, da stvar zaspi in je plačal v ta namen poljskemu čuvaju en polič.

Zdaj je prišla vrsta name. Čez tri dni dobim vabilo, naj se zglasim ob tem in tem času v pisarni slavnega županstva občine S. Ni bilo sicer grozdja v pisarni, ki bi potrebovalo čuvaja, vendar zagledam tudi njega, ko vstopim.

Slavni župan mi prečita iz slavnega zapisnika, česa sem obtožen. Nisem hotel tega tajiti, vendar sem skušal dokazati županu, da imam pravico do vinograda moje ljubice, ker jaz in ona se ljubiva, to se pravi, da sva obadva skupaj samo eno in je takorekoč vseeno, ali zobam jaz grozdje v vinogradu ali ona. Slavni župan občine S. ima sicer zelo širok klobuk, pamet pa precej ozko. Raditega ni bil v stanu pobiti mojo filozofijo s protidokazi, za to pa tudi ni bil v stanu razumeti mojo filozofijo. In raditega tudi se je zgodila meni vnebovpijoča krivica, da sem bil obsojen. Ker pa ni zahteval gospodar vinograda odškodnine za ukradeno grozdje, sem moral plačati samo eno krono kazni za — poljskega čuvaja.

Vesela novica.

Kako se včasih čita?

Predstojnik: „Zakaj pa Vas ni bilo dva dni v službo?“

Uradnik: „Oprostite, gospod, dobili smo v rodbini naraščaj.“

Predstojnik: „No, prej pa ste ob takih prilikah rabil vselej le en dan?!“

Uradnik: „To je res, a zdaj sta prišla dvojčka.“

Gospa Blebetuša: „Jaz načelno ne čitam romanov v časnikih.“

Gospa Godrnjavka: „Lejte no! Zakaj pa tako?“

Gospa Blebetuša: „Zategadel, ker si ne morem najpoprej prebrati konca, kako se je namreč vse razpletlo in skončalo.“

Gorčevo posestvo leži precej visoko v gorah. Medtem ko se pogorje razteza v nedogled in se brežina vleče precej enakomerno nad dolino, se tu nahaja nekako brdo, kot da se je od vrha gore utrgala zemlja in se tu ustavila in zagozdila. Polje je zelo solčno in zato nepričakovano rodovitno, visi le nekoliko navzdol proti ravnini, ravno prav za obdelovanje; takoj za poljem pa se pričinja gozd in tudi ta ni izsekan.

Prav na kraju tega brda stoji Gorčeva hiša. Prijazno domovje je to. Lepo pobeljena hiša se blesti ves dan v solncu in se ozira daleč po ravnini in ljudje, živeči v ravnini, se ozirajo nanjo često, prečesto. Za belo hišo stoje hlevi, sivi in častitljivi in izpred njih se odraža hiša tem jasneje v daljo.

Bilo je pomladno jutro. Solnce je vstajalo izza daljnega, nasprotnega pogorja, zlatorumeni žarki njegovi so polzeli po gori navzdol in mahoma so obžarili belo Gorčevo hišo. Svetloba je tekla kot veletok zajedno po vsi gori. Kot bi položil silno roko vrh skalnih škrb in bi pobrisal nočne sence z gore. Sive pečine, drevje, grmovje, senožeti ter redko posejana poslopja po njih, kakor tudi Gorčevo domovje, vse je bilo kakor okopano; vse je žarelo.

Na voglu Gorčeve hiše je stal gospodar in se oziral po brdu navzdol. Tudi njega je zatelo jutranje solnce in nehote je dvignil pogled kvišku, a ga hipoma umaknil. Presilna, premočna je bila svetloba za človeško oko. Po licu mu je pritekla solza, obrisal jo je, a potem si nadkril oči z roko in se vnovič zazrl navzdol.

Bil je Gorec jak mož, velik in zastaven, polnih, gladko obritih lic, sivih, bolj majhnih oči, zdravih zob in lica so mu bila polna prijaznosti.

Zdaj je začul v grmovju pod seboj glasno govorico in lice se mu je še bolj razjasnilo.

„Prihajajo“, je pomislil. „Še dokaj pridni so. Po navadi so radi kasni.“

Čez minuto so se prikazali spodaj, izza skale, viseče čez stezo, štiri gosposke osebe, komisarji, ktere je pričakoval Gorec: deželni odbornik Pražnikar, star, siv in precej rejen gospod, graščinski zastopnik doktor Škarja, suh odvetnik in dva mlada pisarja, golobrada, skoro še dečka, katerih vsak je nosil zavitek papirja in nekake zemljemerske instrumente.

Bili so zasopli in znojni, zakaj precej dolgo so že hodili iz doline navkreber in zrak je bil, navzlic jutranjim uram, precej topel. Posebno debeli gospod Pražnikar se je že prav pošteno potil.

Vsi, oba gospoda komisarja, kakor tudi pisarja, so podali Gorcu roke in ga prijateljski pozdravili.

„Pozdravljeni gospodje,“ je govoril Gorec. „Ali so mogli priti gor do nas? Se niso bali, da bi se raztajali?“

Takoj je bilo videti, da je Gorcu glavna oseba izmed vseh debeli gospod Pražnikar.

„Nič hudega, nič hudega,“ je odvrčal odbornik z gromkim glasom. „Se že pride, že; saj smo navajeni. — Pa vendar vas bom prosil za konja, če vtegne, seveda.“

„Oj, konj jih že čaka, osnažen in osedlan, takoj bi lahko sedli nanj, če bi bilo treba. Ampak prej naj bi še nekoliko stopili v hišo, — da se nekoliko ohlade in papirje v red denejo. — Kaj ne, gospoda?“ Pri zadnjih besedah se je ozrl na mlada pisarja in se jima prijazno nasmehnil.

„No no, dobro, dobro. Ampak le za malo časa, — dolgo se ne smemo obstavljati.“

Vsi so šli za njim v sobo, kjer jih je sprejela gospodinja, okrogla ženska, tudi nad vse prijazno.

„Mati, mati, že spet vam delamo nadlego. Ali boste kaj hudi na nas? Vsak mesec pridemo enkrat, vsak mesec. Tri leta že,“ je hitel govoriti gospod Pražnikar in poznalo se je, da ni prvokrat v ti hiši.

„Stojte, gospod, tisto pa že ni res,“ je hotela ugovarjati Gorka, vstopivši se pred komisarja in vrgši glavo nazaj. A komisar ji ni pustil do besede.

„Vidite, mati,“ je nadaljeval, „to je tako: Mi —: to je — jaz in moj pisar in vaš mož, smo si prijatelji, smo ena stranka, kaj ne? — Tu — gospod doktor Škarja in njegov pisar in graščak Krištof pa so druga stranka, nam nasprotna stranka. In mi se pričkam in pravdamo zaradi neke posesti. To vam je gotovo že vaš mož povedal, zaradi ktere parcele in tako dalje ter kako in kaj. Tu se gre za vas in za vašega moža. Ko poteče vaša meja, se gre za drugega, potem spet za drugega in tako naprej. To je dolga procesija, skozi celo pogorje. Štirinajst dni bomo kar naprej ločili in popravljali. Vidite in jaz moram biti zraven, jaz. — Pa tako težko hodim. Zato mi bo vaš mož posodil konja, da bom jahal.“

„Vem, vem. Mi je že pravil,“ je hitro pritaknila gospodinja. (Ves čas je stala pred njim in se držala na smeh.)

„Ampak, s konjem bo moral iti tudi mož. — Kdo mi ga bo sicer vodil in oskrboval?“

„Prav, prav! Naj le gre. Saj zdaj nima ravno preveč dela. No pa — naj ne zamerijo, jaz moram iti ven, da jim kaj postavim na mizo.“

„Saj ni treba, mati, saj ni treba,“ je ugovarjal suhi doktor. „Saj gremo precej naprej.“

„Precej ne morete iti. Naš še tudi ni kosil. Saj bo koj.“

„Ne ne, ni treba, no . . .“

Žena je bila že med vrati.

„Drugi prizadeti sosedje tudi niso še vsi na mestu. Danes zjutraj sem jih videl iti nekaj tod mimo, vseh pa ni bilo. Rekli

so, da počakajo komisije nad Zadnjo skalo,“ je tolažil Gorec navidezno nejevoljo komisarjev vsled ženinega bega.

No, le-ta se je kmalu vrnila, noseč na lesenem krožniku narezanih mesenih klobas, a za njo se je prismehljalo rdečelično dekle z bokalom domačega mošta. Vse to sta postavili na mizo.

„Stari, daj no vendar kruh na mizo!“ je pokarala moža, ki je razkazoval gospodom stare slike, slikane na steklo, viseče po stenah.

Mož je dal sliko iz rok komisarju in hitel odpirat miznico. Položil je na mizo velik hleb črnega kruha in nož in vilice ter sam prvi sedel za mizo.

„No, le sedite in vzemite si, dan je dolg in po gorah se zlačni. Sicer boste jokali v gošči.“

Gostje so morali ubogati in jesti in piti vsaj nekoliko.

„Gospoda!“ je spregovoril Gorec, ko so nazadnje molče obsedeli. „Kako pa je pravzaprav s to-le našo mejo? Vama je že znano, gotovo vesta že naprej, kdo bo dobil in kdo bo izgubil.“

„Ljubi moj, to se pa ne ve,“ je odvrnil doktor. „Kakor se bo pač izreklo sodišče, a sodišče bo sodilo po pričah. Izgubimo mi ali pa vi, kakor nanese.“

„Najbrže bomo mi,“ reče Gorec dvoumno.

„Če boste prav prijeli, lahko tudi dobite. Gospod Kristof le skuša srečo, a niti sam ni trdno prepričan, da dobi. Svet je bil res njegov, ampak on ve, da je to stvar zanemarljivo, da je predolgo pustil vam uživati in da sedaj po postavi izgubi.“

„Tako! — Hvala vam! Ampak pijte še. Izpijte vendar vsak en kozarec. Prav žal mi je, ker nimam boljšega.“

„Na zdravje, Gorec!“

„Sedaj pa le pojdite in pripeljite vašega šarca. Čas je, da odrinemo.“

„Res, treba bo, treba!“

II.

Nad Zadnjo pečjo, vrhu klanca, se pričinja gorska planota, vsa pokrita z gozdom. Tam, kraj poti, je počivalo tisto jutro kakik deset možakov. Nekteri so ležali na mahovi zemlji, drugi so sedeli na skladalnici lesa, zloženega kraj poti, a eden je stal pred njimi in jim prav vneto nekaj prigovarjal.

Bil je to mlad človek, drobnega obraza, ostrih oči in tankih brčic, sicer pa dokaj šibek za njegovo dolgost. Klobuk njegov je bil iz finejšega blaga, kot oni njegovih tovarišev in vsa obleka njegova je bila videti spričo drugih nekoliko gosposka. Govoril je glasno in prepričevalno, a videti je bilo, da govori lahko, morda kar iz navade. Vendar danes je govoril nekaj važnega, zakaj vsi so ga poslušali in mu pritrjevali.

„Jaz ne zaupam niti temu Pražnikarju“, je govoril. „Tudi njemu se ni treba vtikati vmes. On naj bi nas zagovarjal! Nas? Čemu?“

Meja je meja! Meja naj tako ostane kot je bila doslej. Saj nihče ne pomni, da bi bilo kdaj drugače. — Krištof nam nič ne more! — Mi moramo reči komisarjem: Tako naj ostane, kot je! — Zakaj tudi Pražnikar je za spremembo.“

„Pri zadnji obravnavi je Pražnikar trdil, da svet v resnici ni naš,“ mu pritrdi eden izmed možakov. „Priporočal nam je, naj se pobotamo mirnim potom. Pravzaprav smo mi dolžni odstopiti; se reče, če bi bili tako vestni, da bi res šli na to, da obdržimo samo to, kar imamo na gruntih bukvah. Pa to ni tako. Krištofov oče je nam pustil ta pas gozda; morda iz svoje neprevidnosti, morda pa tudi nalašč, ker ga ni hotel obdržati. Saj takrat gozd ni imel za nikogar posebne vrednosti. No, Krištof ga sedaj na vsak način hoče vzeti nazaj. In Pražnikar mu gre na roko.“

„Res, po eni strani smo mi dolžni odstopiti,“ je vnovič povzel tanki človek, stoječ sredi pota. „To je tako rekoč naša dolžnost. Pa vendar. Kaj pa je dolžnost? . . . Dolžnost sestoji iz dveh polov: Iz tistega, ki se čuti zavezanega, ki čuti, da mora, ki misli, da bi vse na kup padlo, če on ne bi tega storil; pravimo mu podložnik. Drugi pol pa je tisti, ki ugodnost prejema, kateremu zavezanec služi, ki skrbi, da oni vedno misli, da je dolžan ubogati, ki toraj onega nadvladuje. To je toraj vladar. Na ta način se poraja dolžnost.“ (Vse poslušalce je tisti hip objela zavest, da gospodu Krištofu grozi krivica in neka sramožljivost se jih je polaščala.) „Dolžnost je vedno nova in vendar vedno stara. Dolžnost je stvar, ki ima trdo in vendar silno negotovo življenje. Je kakor jetični bolnik, ki vedno kašlja. Danes misli: Sem že dober, a jutri mora spet ležati. Je bolnik, a ne umrje in tudi nikdar umreti ne more. To so nekakšne vice. Vedno se lovi, vedno trepeta na onem čutu, na oni zavesti, ko človek pravi sam sebi: Jaz moram! Čim močnejša je ta zavest pri človeku, čim višje je prignan ta čut, tem bolj čuti podložni, da se ne sme upreti — da mora. — Ampak, vsak podložni naj bi najprvo pomislil: Ali res moram? Kdo je tisti, ki pravi, da moram? Mar ne bi tudi jaz smel zahtevati iste usluge od njega? . . .

Vidite, možje, mi smo na tem, da Krištofu odnehamo, da popravimo mejo v našo škodo. Mi mislimo, da to moramo storiti, da je to naša dolžnost. Ampak jaz vam rečem še enkrat: Kaj pa je dolžnost? Mar ne bi bila ravnotako dolžnost onega, da prepusti svet nam, da prestavimo mejnike, makari za nekaj metrov v njegov svet? Kdo pa je oni? Kdo ga prizna po pametnem premisleku za več, kot samega sebe? Morda kdo celo misli, da bi bila krivica pred Bogom, če bi mu vzeli še nekaj več, kot imamo že zdaj, ali vsaj ta pas gozda, za ktereга se pravdamo? No, saj mi več ne zahtevamo, mi hočemo le to, kar smo že doslej uživali. Jaz sem vam hotel dopovedati le to: Ne odnehati! Mi svoje držimo! Odneha naj Krištof, on ima več, kot mi.“

Možje so molče poslušali, uprav zamamila jih je tovariševa zgovornost in vsi so mu prav dali v svojih mislih. Vendar eden se je vzdignil proti mlademu govorniku in to je bil star mož, siv, prileten.

„Tako se govori,“ se je oglasil počasi, s težko besedo. „Ampak to so le besede, besede mladega človeka. Toda nikar ne misli, da bom pobijal tvoje prepričanje. Nikakor ne! Vse, kar si rekel, je res. Ampak treba računati z razmerami. Ti si rekel: Naj odneha Krištof! Tudi jaz bi rekel. Ampak jaz vem, da ne bo odnehal in zato ne rečem. Mi smo sami, a on jih ima za seboj, vsi škrici gredo za njim, če treba v ogenj. Mi smo kmetje, a on je gospod. In če je kdo gospod, lahko po kmetih hodi, če se mu ljubi. Gospod je gospod, pa ga gladi ali tepi, in ostane gospod do sodnega dne.“

„Oj oče, tako hudo pa vendar ni!“

„Ni, ni! Seveda ni. Pa zakaj ni? Zato ker smo mi pametni. Razdraži jih, pa boš videl! Vsi naenkrat bodo zatulili in vsi eno.“

„Res bo tako, Pavec ima izkušnje,“ je spregovoril drug že precej prileten mož.

„Da, izkušnje,“ je povzel starec. „Lahko bi vam povedal dolgo zgodbo. Pa zdaj ni časa. Glejte, že gredo. In kdo je tisti, ki pelje komisarjevega konja? Le kdo je?“

„Menda je Gorec.“

„A, saj res! Gorec je! Vidiš ti mladi! Tja se idi učit; — tja, h Gorcu. Gorec že zna. — Le poglej ga, kako se zna poslužiti prilike. Roka roko umije. Nad njim se zgleduj!“

Starec je govoril z zasmehljivim glasom in se v obraz smejal mlademu zgovornemu človeku in to tako glasno, da se je razlegalo daleč tje po gozdu.

Proti njim pa se je tisti čas pomikala komisija: Gorec je peljal ob uzdi konja, na katerem je sedel debeli gospod Praznikar, za tem je stopal suhi advokat Škarja, a prav zadaj sta se pomenkovala pisarja, slepo orodje dveh strank. Pot je tu peljala naravnost — naša pot: raztepen kolovoz, a ob straneh so stale debele, visoke in gladke bukve in se objemale v vrhovih.

IVAN STUKELJ:

V ISTEM TIRU IN TEKU ŽIVLJENJA . . .

Svečanovo solnce se je polagoma bližalo zatonu in zlatilo posamne oblačke na jasno modrem nebu, šipe v oknih, ledene sveče ob strehah ter izpreminjalo v leskeče biserčke drobna zrnca snega, ki je še tupatam odeval zemljo v tanki skorji. Na Dobnikovem domu v Selcih je postalo nekako praznično tiho. V hiši je bilo po stenah, ob podobah in durinih podbojih razpreženega bršljina, zimzelena in drugega zelenja, vmes pa sta se košatila beli teloh in rdeče vresje, ki sta zrasla na prisolčnih pobočjih. Tam v kotu je bila na eni mizi kopica šopkov iz sve-

žega rožmarina, roženkravta, vijol in drugih cvetov, nabranih z domačih cvetičnih lončkov. Vse to zelenje in cvetje je razprostiralo prijeten vonj po občirni sobi. Poleg svežega cvetja pa so se šopirili šopki raznobojnih umetnih cvetic z dolgimi petljami iz belih in rdečih svilenih trakov. To so bili svatovski šopki.

Vse to je oznanjalo, da se bo v Dobnikovi hiši vršila svatovščina. Domači ljudje, gospodar, otroci in posli, hodijo semtertje po opravkih, a vsa njih hoja, kretnja, govor in radostni obrazi pričajo, da željno pričakujejo jutrajšnjega dne, ko se bo obhajal v družini ta izvanredni dogodek.

Solnce je zatonilo, na nebu pa je zažarela zarja, ki se je živordeče in čarobno odbijala od snega in ledenih sveč. Toda hitro se je zvečerilo in za žarnim svitom je temnomodra koprena zagrnila okolico.

Domača gospodinja, močnega in visokega stasa, je stopala s čvrstimi koraki zdaj po veliki sobi, zdaj skozi malo izbico v kuhinjo in lopo. Nje lepo, polno in rdeče obličje je pričalo o zdravju. Bila je v najboljši dobi, imajoča nekaj nad štirideset let, katerih bi ji marsikdo ne prisojal, ako bi se ji na temnokostanjevih laseh ob sencih ne svetlikale že srebrne niti, ki pričajo, da je prek njih šel čas s svojimi skrbmi in težavami.

Zdaj je postala tuintam, imela je izvršiti še to in ono pravico za prihodnje svatovske dni. Slednjič je bilo tudi to končano.

Utrujena od vseh teh opravkov je sedla na klop k peči, prekrizavši roke pred prsi. Ozirala se je nekaj časa po hiši, z očmi iskala stvari, na katero bi bila morda pozabila. Polagoma pa so ji oči zastrmele, da je bilo z njih čitati, da se zamišlja.

In misli so se ji začele razprezati . . .

Medtem je vstopila v hišo nje hči, nevesta lepih, polnih in žarnih lic, prava podoba matere. Temnokostanjevi lasje so ji v debelih kitah opletale glavo.

Hčere se polasča nemir, pristopa zdaj k temu, zdaj k onemu oknu, oglejuje to in ono reč, a videti je, kakor brez zanimanja. Njen pogled se ukraja od teh predmetov in obstoja plaho na materinem obličju.

Mati pa umeva te njene boječe poglede in čuti, kaj se sedaj dogaja v hčerini duši. Hčerka bi rada govorila, a srce ji je polno, tako silno polno, da nikjer ne more najti duška svojim besedam. Zdajci je na dvorišču nastal majhen šum in pologlasen pogovor. Hči se ozre skozi okno, pa hitro se odmakne, potem pa se počasi približa materi ter sede tik nje.

Ne dolgo nato pa so zabrnele šipe v oknih, zunaj je zazvenčala godba. Godci so prišli zapiskat pozdrav, ki ga pošilja ženin svoji nevesti.

In nevesti Anki je zaigral smeh prek obraza, a dušo ji je objela neizrazno mila otožnost, saj z jutrajšnjim dnem zapusti svoj rojstni dom. Naslonila je glavo materi na ramo ter z obema rokama objela nje roko in jo rahlo, ljubeznivo stisnila. Ta rahel stisk ji je mati vrnila. Ko so tam zunaj krepko udarjali godbeni

zvoki, so se v hčerini duši rahlo tresle strune doslej neznanih občutkov. Mati je iznova čutila, kaj se sedaj deje v dekličini duši. Prav tisto se je godilo tudi njej pred dobrimi dvajsetimi leti, ko je bila ona nevesta, kakor je sedaj njena hči . . .

Anka je potisnila glavo z matrine rame tje višje do nje-nega lica. Privrele so ji solze iz oči in mati je čutila njih toploto na svojem licu, vedela, da bi hči rada imela kako tešilno besedo od nje, a ni ji mogla ničesar reči, samo z roko ji je lju-beznivo potegnila prek oči ter jih otrla, kakor jih zna zbrisati samo le mati. In ti rahli pritiski matrine roke na njenih licih so več izdali kakor vsaka tolažilna beseda.

Godci so potem pritruščali v sobo s svojo zgovornostjo in šegavostjo. Ko je dekla nad mizo prižgala petrolejko, so godci iznova zapiskali, da so se stresala okna, nekaj parov domačih ljudi in iz sosesčine pa so se zavrteli v ples. Okrepčani z nekoliko kozarci vina so šli v vas vabit razne svate.

Zvoki godbe so odmevali tiho iz vasi. Mati Dobnica pa je še dolgo bedela v noč. Vedno se je še česa domislila, da ima še pripraviti to ali ono.

Misli so se ji razvijale dalje, vzbujale ji mladostne spomine. Ko gleda zdaj hčerko, dozdeva se ji, da vidi sebe.

Vse te priprave, kakor tedaj ob njeni ženitvi. Jasen, zimski dom je bil, s tistim ostrim, prijetnim mrazom, ko so se na vozeh odpeljali z ženinom, očetom in materjo in starešino, da so napravili v mestu ženitno pismo.

Kakor so se pred dvajsetimi leti vrstili svatovski dnevi, polni trušča in poskočnega veselja, tako se jutri začno enaki dnevi za njeno hčer, kakor v nekaki nezavesti, polni nepojmljive sladkosti, hrepenenja, nevešnosti. Časa sreče in blaženosti se bo bližala njenim ustnam, piti bo hotela iz nje s polnimi, željnimi požirki. Ves ta čar bo minil. Solze ji bodo silile v oči, tako neumljive solze. Za kom in čemu?

Tako so potem prihajali čisto navadni dnevi in vedno bolj se ji je dozdevalo, da ji prinašajo samo razočaranje. Nastopili bodo tudi njeni hčeri misli, bolestne misli, da ta mož, ki si ga je izvolila za tovariša v življenju, ni isti, ni morda pravi, kakor si ga je zasenjala v deviških, hrepenečih dneh . . .

Nastopale bodo prve resne skrbi, ki ji bodo moža za nekaj časa skoro odtujevale. Mislila si bo, kako je prišel ta človek na pot njenega življenja?

Saj so se tudi njej na obzorje sreče približevali oblaki spora, nevihte. Sledila je sprava. Bila je zopet srečna, kakor je vesela narava po viharju.

Zatem je sledila čudna izprememba v vsem njenem življenju . . . Materinsko pričakovanje. Zopet je poteklo nekaj časa. Ob nje postelji se je napivalo na zdravje nje in prve njene potomke Ane, ki jutri stopi kot nevesta pred oltar.

Z dihanjem prvega otroka v zibelki se ji je prenovilo življenje. Koliko materinske radosti je vžilo tedaj njeno srce!

Kakor da bi se to zgodilo včeraj, a ono drobno dete je doraščalo in z jutranšnjim dnem postane žena in ne dolgo, pa bode tudi ona vživala materinsko veselje.

Prišla je prva bolezen nad otroka. Oni strah, grozna slutnja, da izgubi nežno bitje, ki je vstvarilo o njej novo življenje, te prečute noči med upom in strahom, ki jih vzmore le materina ljubezen.

O, potem prvi smehlaj na otročjih licih, prvi žarek vselega upanja, da ozdravi zlato dete. Kdo bi opisal te srečne trenutke! Vse to čaka tudi njeno hčer.

Leta se bodo pomikala dalje, njih dnevi se bodo vrstili drug za drugim, zdaj pusti, dolgočasni, potem polni tihe in mirne sreče, zopet soparni, neznosni, z mukami, in trpljenjem in iznova veseli . . .

Tu premišlja mati, tam sanja hči v svoji kamrici o sreči prihodnjih dni.

Tako je mati s hitrimi mislimi prehodila vse svoje življenje. Kako z malo besedami se da vse to povedati, a kako dolga je ta niz, na kateri se vrste blagosti in bridkosti!

Zdaj vidi v duhu življenje svoje hčere kot življenje prihodnje žene in matere, katero se bo pomikalo v istem tiru in teku . . .

Zaslužen.

Berač: „Prosim ponižno za malo darilo.“

Kuharica: „Tukaj imate, ljubi starček, dobro zemljo.“

Berač: „Ali bi ne mogel naprositi z maslom? Danes namreč obhajam petindvajsetletnico svojega beračenja.“

Žensko bistro oko.

„Lepo te prosim, Emika, zakaj pa se naenkrat tako huduješ nad Ivanom?“

„Ah, ljuba mama, Ivan me ne ljubi več tako, kakor prej.“

„Ti si pač otročja! Zakaj pa?“

„Ker zdaj, kadar me spremlja domov, izbere vselej le najkrajšo pot.“

Naravni in ponarejeni sadni sokli.

Razni nadomestki za sadne soke in za razne njim enake naravne izdelke prihajajo v zadnjem času čim dalje več v trgovino. Cela vrsta špekulantov, izkoriščajoč kot dobrodošlo pretvezo abstinentno gibanje, izdeluje zdaj sicer po ceni, a z ozirom na njih pravilno vrednost še jako drage tako imenovane brezalkoholne pijače, ki so olišpane z lepimi vinjetami in zvenečimi naslovi, ki vsaj od daleč namigujejo, da ima konzument v rokah izdelek, ki je baje napravljen iz sadja.

Gledé na to, da najbolj važna sestavina sadnih sokov: soli raznih, v sadju se nahajajočih kislin v takih pijačah in izdelkih manjkajo, kiselkast okus pa je nadomeščen z umetno narejenimi kisljinami, ki so za redilnost popolnoma brezpomembne, včasih vsebujejo celo škodljive primese (svinec, žvepleno kislino), potem je naravno, da so enake pijače sicer brezalkoholne in včasih so jako zapeljivo podobne sadnim sokom, ali njih notranje vrednosti nimajo t. j. za živež so ali manj vredne, včasih brez vsake vrednosti, dà, semtertje so celo škodljive.

Naši čisti sadni sokli so brez vseh teh napak, ki naše telo zalagajo z nujno potrebnimi solmi, zraven pa prijetno osvežujejo in krepčajo človeka vsake starosti in vsakega spola.

Kdor zavživa naše nepokvarjene sadne soke, se lahko zahvali solem, ki so v teh sokih, da se omeji dandanes med ljudmi toli razširjena telesna zapeka, dalje se ž njimi prepreči cela vrsta bolezni, ki povzročajo mrzlico, vobče pa se izboljšajo vse one bolezni, ki jih povzroča nepravilna krvna sestava in moderno življenje.

Omenjeni sadni sokli morejo koristiti le takrat, kadar so brez umetnih prisemi, zlasti brez tako imenovanih konzervujočih sredstev, ki uplivajo zlasti na bolnike, otroke in rekonvalescente jako škodljivo za njihovo zdravje. Mi ne rabimo za naše sadne soke absolutno nikakih konzervujočih sredstev, ne dovoljenih, ne prepovedanih, s katerimi se pijača napravi drugače bolj po ceni, temveč mi naše sadne soke konzerviramo na koristen in izpričan način, namreč s sterilizacijo, ki je sicer bolj draga in stane veliko stroškov, a po njej se v sokih uničijo vse bolne kali, ki podpirajo kvašenje in pokvarjajo pristne soke. Te škodljive kali postanejo vsled sterilizacije neškodne.

Po sterilizaciji se sestavina sadnih sokov ne izpremeni, sokli ne izgube ne soli ne drugih tehtnih snovi, ne kisajo ter ostanejo zdrave, osvežujoče brezalkoholne pijače.

Kolikor se more iz omenjenih razlogov sklepati, lahko trdimo, da je med naravnimi sadnimi sokli in med umetno narejenimi brezalkoholnimi pijačami blizoma taka razlika, kakor med naravnim in umetno narejenim vinom.

A zelo je obžalovati, da je mogoče ponarejati tudi sadne soke in postavno ni poskrbljeno, da se kaj takega prepreči. Za ponarejanje vina velja državna postava z dne 12. aprila 1907,

drž. zak. št. 210, vsled katere se ponorejanje ali drugim sadjevem postavno kaznuje.

Če prevdarimo, da se vzlic strogim postavnim odredbam vendar le razpečava veliko vina, ki nikakor ne odgovarja zakonitim predpisom, potem lahko slutimo, kako je s sadnimi soki in tako imenovanimi brezalkoholnimi pijačami, kjer dozdej ni mogoče še govoriti o kaki uradni kontroli.

Da predočimo znanstveno svojim cenjenim odjemalcem razloček med našim Julepom in med umetno narejenimi soki, naprosili smo nepristranski — lahko bi to storili tudi v lastnem laboratoriju — trgovski laboratorij gosp. kemičnega inženerja Jož. Koblica, ki ga je c. kr. ministrstvo za notranje zadeve pooblastilo kot žitninskega kemika v Pragi, da nam izvrši analizo nekega sadnega izdelka, ki se v časnikih priporoča in z inzerati pogosto ponuja. Imena ne razodenemo, ker je nam le na stvari ležeče.

Blagovolite prevdariti razsodbo kemične preiskave, ki jo je nam omenjeni g. kemik poslal dne 5. septembra 1912:

Dne 3. julija 1912 sem dobil Vaš dopis, v katerem me prosite, naj kupim in preizkusim brezalkoholno pijačo ***, ki se ponuja in prodaja v trgovinah. V tem dopisu me prosite, naj dotično pijačo kemijsko analiziram ter izrečem o njej svojo sodbo, ali je to sadni sok, ali pa samo ponarejeni pripravek.

Ker mi delj časa ni bilo mogoče, da tisto pijačo dobim v izvornem zavoju, v zajamčeno nepokvarjenem stanu in naravnost od izdelovatelja, zato se je preiskava nekoliko zamudila.

Poslano brezalkoholno pijačo, zaznamovano z naslovom jabolčni ***,

sem kemijsko analiziral ter našel v njej sledeče snovi:

Barva	temno rjava	Invertnega slad-	
Po pogledu	nekoliko motna	korja	31.46 g v 1 l. 94.60
Okus	sladek, kiselkast, po jabolkah	Trstnega sladkorja	69.83 g „ 31.10
Duh	po jabolkah	Narejeno sladilo (saharin)	0
Zgoščenost pri 15/15° C	1.04352	Dušikovih snovi	0.50 g „ 1.25
Polarizacija pred inverzijo 20° C, cev 200 mm	+6.93°	Mineralnih snovi	0.48 g „ 4.40
Polarizacija po inverziji 20° C 200 mm	-4.32	Alkalita vsega pepela (iz 100 ccm.)	0.58 n HC ₁
Alkohola (po destilaciji)	1.01% obj. = 8.06 g v 1 l.	Alkalita v vodi razpuštnega pepela (iz 100 ccm.)	1.78 n HC ₁
Izvlečka	116.52 g „	Fosfornatega kisika (P ₂ O ₅)	0.013 g. v 1 l. 0.19
Vode (H ₂ O)	918.95 g „	Borovega kisika	sledi
Vseh kislin, ki so bile preračunjene na vinsko kislino	2.70 g „	Prostega žveplokisika (SO ₂)	0
Vse vinske kisline lzhlapljive kisline, preračunjene na jesihovo kislino	1.19 g „	Vezanega žveplognega kisika (SO ₂)	sledi
	0.51 g „	Fluoride	0
		Težkih kovin	sledi
		Salicilne kisline	0
		Benzinove kisline	0
		Formalin	0
		Umetna barvila	0

Številke, ki se nahajajo zraven števil, dobljenih po analizi, so povprečne številke od 273 analiz čistega jabolčnega soka ***, vse kisline so preračunane na jabolčno kislino.

Izkušnje, ki sem jih dobil vsled te analize, so sledeče:

1. Preizkušena pijača ni popolnoma brez alkohola, ker se na ranjenih krajih sadja vsled kvašenja napravlja nekaj špirta in ker mladane vsak izvorni sadni sok vsebuje nekaj špirta, potem označenje jabolčnega *** kot brezalkoholne pijače ni pravilno.

2. Iz števil, ki zadevajo kislino, se lahko slutiti, da je bila primešana vinska kislina in da se lahko samo manjši del proste kisline smatra kot jabolčno kislino.

3. Množina trstnega sladkorja v preizkušani pijači je veliko večja kakor invertnega sladkorja, dočim je to pri pristnih jabolčnih sokih ravno nasprotno. Po Behrendovih poskusih množina trstnega sladkorja v primeri s celotno množino sladkorja se maja 11·2—51·2⁰/₁₀, povprečno 29·8⁰/₁₀.

4. Iz množine mineralnih snovi kakor tudi iz množine fosforatega kisika spoznavam, da je v omenjenem jabolčnem *** le okoli 10⁰/₁₀ pristnega jabolčnega soka.

5. Po poskusih s paraldehidom je bilo dognano, da se po njem največji del barvilnih snovi tako usede, da lahko slutimo, da je preizkušana pijača barvana s kulerjem (s sladkorno barvo).

Sploh pa je mogoče iz posledic analize konstatirati, da je preizkušani jabolčni *** vobče sicer brezalkoholen, toda umetno napravljen iz vode, sladkorja, vinske kisline in iz kakih $\frac{1}{10}$ ⁰/₁₀ jabolčnega soka.

Omenjena pijača, kolikor se tiče njenih sestavin in kolikor se tiče njenega naslova, sicer odgovarja zahtevam postave z dne 16. januarja 1896 drž. zak. št. 89, drugače pa je samo ponareja jabolčnega soka in zato je tudi ne moremo smatrati kot čisti jabolčni sok ali kak enakovredni nadomestek.

L. S. 935.

Jožef Kobljic,

od. c. kr. min. za notr. zadeve pooblaščen užitninski kemik.

Julep in kako se pošilja.

Julep je čisti sok iz sadja: jabolčni, vinski, višnjev ali iz robidnic, polnjen v $\frac{1}{2}$ literskih steklenicah. Steklenica jabolčnega Julepa stane 40 v., druge vrste stanejo à 60 v. Zaboje se zaračuna, toda mi ga vzamemo za isto vsoto nazaj, če ga nam odjemalec vrne franko. Steklenice računamo po 10 v. Naročite si 20 ali 50 steklenic Julep se pošilja le po železnici, cena se razume od naše železniške postaje.

Šimánková Marica, soproga c. kr. živino-zdravnika, Semily, 30./XII. 12: Uvrstite našega 7 mesev starega dečka Gustička med Vaše Vydrovčane. Materinskega mleka sploh ni užival ter je od svojega rojstva hranjen z Vašo otroško moko. Danes tehta 9 kg. 20 dkg. Kakor se kaže, ugaja mu izvrstno Vaš nedosežni izdelek.

Šturch Ant., žel. uslužbenec, Černoseky pri Litomericah, 4./I. 1913: Dovoljujem si Vam poslati fotografijo naše male Elinke, ki je fotografirana v 10. mescu in tehta 11 kg. Od svojega rojstva je hranjena le z Vašo otroško moko, ki njej imenitno tekne. Dozdaj je bila vedno zdrava, niti takrat ni bolehal, ko je dobila prve zobke — zdaj jih ima že šest. Tudi z Vašo kavo se že rada posladka. Zato, kdor želi imeti zdrave in vesele otroke, naj se obrne z zapuanjem na Vydro v Pragi, ki mu v tem oziru

gotovo kar najbolje ugodi in postreže, in sicer tako pošteno, kakor z drugimi svojimi zaslovelimi izdelki. Zato naj si le vsakdo naročuje svoje potrebščine hranil pri Vydru, da njegova trvrka postane svetovrto podjetje.

Štastný Vaclav, tesar, Hovořice, p. Mešice, 30./XI. 12: Blagovolite nam poslati zopet 3 kg Vaše otroške moke. Mislili smo že, da je ne bomo več rabili, a naš deček noče drugo jesti.

Täuber Franc., šolski vodja, Braung., Pöggstall, na Sp. Avstrijskem, 9./XI. 12: Vaša otroška moka se je izvrstno obnesla pri našem detetu.

Tischler Jožef, učitelj, Oračov. Vaša otroška moka neizmerno ugaja mojemu sinčku in mu gre zelo v slast, zato Vam izražam zahvalo za tako izvrsten izdelek.

Kocourková Ana, por. babica, Bedihošt na Moravskem, 20./XII. 12: Pošiljam Vam fotografijo svojega vnuka **Frančka Tesárka**, sinčka g. Jožefa Tesárka, tov. delavca, ki

ga od njegovega rojstva prikrmuje mo izključno le z Vašo otroško moko, zdaj mu ugaja tudi Vaša kava. Fotografiran je bil, ko je bil 1 leto in 10 mesev star ter tehta 16 kg.

Tůma Ladislav, posestnik, Telce, p. Klobuky na Češkem, 27./XI. 12: Pošiljam Vam sliko našega malega Pepčka, ki je bil fotografiran, ko je bil ravno eno leto star in tehtal 11 kg. Otroka smo od 4. mesca prikrmovali samo z Vašo otroško moko. Zdaj, ko je 19 mesev star, tehta 13 kg in dozdaj še ni bolehal. Kmalu Vam pošljemo sliko tudi drugega našega Vydrovčana, ki ga od 3. tedna tudi hranimo z Vašo otroško moko in tudi njemu gre izvrstno v slast.

Urbanová Cecilija, žena tipografa, Č. Budjejevice, 6./I. 13: Naša majhna Zdenica je bila od 2. mesca prikrmljevana le z Vašo otroško moko,

Elinka Šturch.

Franček Tesárek.

Pepček Tůma.

katere ne more doslej pogrešati. Gotovo pripočim vsakemu Vaš koristni izdelek. Vašo moko kupujemo pri g. A. Kralju, trgovcu v Č. Budjevericah.

Urxová Marija, soproga gosp. oskrbnika, Hospozín, 6./XII. 12: Blagovolite mi poštno obratno poslati 3 kg Vaše otroške moke, ker našemu Vašičku neizmerno tekne.

Vinš Franc., delavec, Šichlice pri Toplicah, 17./XII. 12: Izrekam Vam odkritosrčno zahvalo za Vašo imenitno otroško moko, ki smo jo odjemali celo leto. Prav izvrstno je dišala našemu Lojzku. Obenem Vas prosim, da mi te otroške moke pošljete zopet 3 kg in sicer za našega drugega otroka, za našo ljubko Miciko. Zdaj ostanemo zopet eno leto Vaši odjemalci.

Witt Franč, c. kr. narednik, Dunaj XVIII., Schulgasse 35, 22./X. 12: Pošljite mi zopet 2 kg Vaše izvanredno dobre otroške moke, ki našemu 14 mescev staremu Frančku tako nedopvedljivo tekne.

Zdenica Urbanova.

Slovenski pregovori „Kaj je boljše?“ in — Vydrovi izdelki.

Bolja bobova slama nego prazne jasli — a še boljše je, ako imaš v zalogi Vydrovo žitno kavo.

Boljši črn kos kruha, nego prazna torba — a še boljše je, če imaš v torbi naše izvrstne oblato: maslenke, destinke ali dezertke.

Bolji danes kos nego jutri gos — toda danes imaš lahko tudi dobro juho, ako si naročiš naše juhine konzerve.

Bolja je kratka sprava kakor dolga pravda — mi pa se ne maramo pravdati z nikomer, ker pošten Slovenec upošteva tudi naše poštene namere. Posebno, kar se tiče „otroške moke“, ni je morda slovenske matere, ki bi ne bila prepričana o njeni koristnosti.

Bolja pamet nego žamet — a še boljše je Vydrov „Julep.“

Bolje prihranjeno jajce nego sneden vol — a še boljše je Vydrov buhtin, zlasti ako ga zna spretna kuharica prav porabiti za potice.

Bolji tanek mir kakor tolst prepir — med Vydrovo mleto francosko grenčico in zrnato kremško grenčico ni prepira, obe sta dobri.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Naročila, reklamacije, pritožbe i. t. d., naj se pošiljajo naravnost na Vydrovo tovarno hranil v Pragi VIII., rokopisi pa na gospo Žofko Kveder v Zagrebu, Pantovčak 1b, Hrvatsko.

VRAG — SNUBAČ.

Mlad kovač nabija
 nakovalo resk, tresk!
 jezen je, razbija
 iskre se krešejo. —
 Kaj ti je kovač mlad
 da tak hudo gledaš? —
 Mojstrovo hčer bi rad!
 Rad bi jo, moja bo!
 Če jo kdo pogleda,
 meni vzeti hoče
 naj se varje reva
 batin bo ko toče.
 Mam jo rad, mam jo rad
 al' ga s polenom bom
 al' mu bom zlomil vrat,
 ki pride v zelje mi.
 Bumsti, bamsti kuje kovač.
 Mojster z vragom jede kolač,
 vino pije, hčer ponuja
 vragu, ki se nič ne kuja.
 In to zlato vince rmeno
 sta za hčer nardila ceno.
 Zdaj mojster se je že napil.
 Z očmi hčerko vrag lovil.
 Njen fant pa kuje, kuje,
 jezi se vedno huje,
 snubač je gori vstal
 njen fant mu je dejal:
 Ej, prijatelj črni
 k meni se obrni
 bova večerjala
 in se pomenkvala.
 V peklo se ne mudi
 dekle nama nardi
 malo črne kave,
 da boš volje prave
 po pijači slastni
 in snubitvi mastni.
 Daj roko krempljasto,
 pripravljen sem zvesto
 k tebi v službo iti
 dober tovariš biti..
 Se na ohcet bom prišel,
 da boš veselje imel.
 Vrag mu je roko dal,
 kovač pa v klešče djal.
 Crnec je zavrnil,
 fant še bolj pritisnil. —
 Kaj si ponorel, oj,
 daj spusti me takoj. —
 Ker prišel si snubit,
 moram te oskubit.
 Boš z mano kavo pil,
 si z mojstrom se gostil.
 Ti pa, dekle, kavo meli
 se bomo lepo imeli.
 Kak se vrti po kuhinji,
 kako fino gospodinja! —
 — Al' me boš spustil ali ne? —
 vrag rentaçi ino kolne.
 — Ko napoçi zora bleða
 in kadar bo kava zmléta
 boš lahko hitro šel domu
 saj znaš brez truda in potu. —
 — Moram prej, to je prepozno,

to je več, ko škandalozno,
 če prej v peklu me ni doma,
 predno petelin kokota. —
 — Kadar bo kava skuhana
 spustim te, para šmentana.
 Kovač obeta, se smeji
 deklici svoji pomeži.
 Dekle v malin zrno drobno
 vsako ekstra devlje zlobno.
 V peklu čaka me parada,
 če ne vrnem se zarana,
 melji, melji nevestica,
 saj boš kmalu peklenščkova.
 Kovač klešče stisne jezno
 zastonj vrag ga gleda resno.
 Urno dekle, hiti, melji
 v peklu bomo drugo peli
 boš skakala in plesala
 mene lepo obskakvala. —
 Dekle se lušno nasmehlja
 bosta že čakala oba. —
 „Kaj delaš?!“ besen vrag rençi
 prav čudno se mu to zazdi. —
 Vsako zrno ekstra melje. —
 Čakal boš na to veselje!
 „In še to Vydrovko drobno
 šmenta, kdaj to gotovo bo?
 Vrag vidi zdaj prevaro zlo
 ušel bi, pa težko bo šlo.
 Kaj nisem zvit, imam papir,
 da hčerka pojde k men' v kvartir,
 če me spusti ta fant kovač
 pobegnil bom najdaljših krač.
 Vrag sile svoje vse napne
 fant pa klešče še huj zapre.
 Nad gorami se dan dani
 mlin zdaj končno obstoji.
 Vydrova je kava zmléta
 oj kovač ti buča kleta
 meni sila je največa
 kazen čaka me skeleča.
 Bomo kavo prej popili
 te potem takoj spustili. —
 Ne bom čakal, hvala lepa
 rajši v peklo grem brez repa. —
 Zadrži rep, daj sem papir
 saj nismo mi brez vseh manir.
 Radi bi ti zajtrek dali
 če bi zakuriti znali.
 Kovač stiska klešče, stiska,
 vrag se zvija, milo vriska:
 — Vzemí pogodbico,
 vzemi nevestico
 zunaj že vstaja dan
 hudo bom kaznovan!
 Že dekle papir prižiga
 vrag že komaj z repom miga.
 Kava se na nizi kadi
 kovač pa se sladko smeji
 polahko je klešče odprl
 jezno se na vraga zadril:
 V peklo se pobiraj, hudir,
 na nocoj je bil vroč prepír,
 Vydrovo pa žitno kavo
 bomo pili sami: Zdravo!

ZA GOSPODARJE IN GOSPODINJE

Proti zobobolji pravijo, da prav dobro pomaga vroča — krompirjeva kaša. Zmečkan krompir dobro ogrej, poveži v tenko ruto in položi na tisto stran obraza, ki te boli. Krompir je treba večkrat premeniti, ampak tako, da je boleče mesto vedno pokrito ž njim. Če dve ure tako postopaš, te bo zobobolja gotovo minila. Najboljše je seveda, da vprašaš zdravnika za svet, da ti boleči zob plombira ali pa izdere. Z domačim zdravljenjem si pomagaš samo za enkrat. Ko je človek enkrat škrbast, mu je pač žal, zakaj se ni prej pobrigal za svoje zobe, zakaj ni šel k zdravniku, ki bi mu bil zobovje popravil in rešil še za dolgo let.

*

Vsak gospodar, vsaka gospodinja si mora zaznamovati vsak krajcar, ki ga izda, da konec meseca ali leta ne bo prestrašeno vzkliknil: sam Bog vedi, kaj sem počel z denarjem, kam sem ga djal?! — Sploh vsak človek, tudi že otroci naj si zapišejo, kaj dobijo in kaj izdajo, pa bo marsikdaj kdo zmajeval z glavo, da se potrosi na nepotrebne stvari tako velike svote.

V najnovejši dobi ne konzervirajo jajc nič več z vapnom, ker dobijo po vapnu neprijeten duh. Jajca se konzervirajo tako, da zabranimo vzduhu vsak pristop do jajca. Kmečke gospodinjse si pomagajo za nekaj časa s tem, da položijo jajca v pleve, v pesek itd. Najboljše je, če postopaš ž njimi tako: popolnoma sveža in cela jajca čisto omij in s čisto ruto obriši. Potem jih zloži v velik lonec ter zalij z raztopino vodenega stekla. Raztopina vodenega stekla se pripravi tako, da na en liter vodenega stekla primešamo deset litrov čiste vode. Ta množina zadostuje za 120 jajec. Kadar katero priplava na vrh, se mora takoj odstraniti in porabiti. Posodo z jajci je treba hraniti na mrzlem.

*

Marsikteri človek ne živi za se, ampak za druge, tuje ljudi. Karkoli počne, vedno mu je prva misel: Kaj bodo ljudje rekli? Ni vselej tisto najpametnejše in najboljše, kar ljudje pohvalijo in vsem sploh ni mogoče nikdar vstreči. Sramota je, če je človek tak strahopetec, da vedno obrača suktnjo po vetru in nima nikdar svojega lastnega prepričanja. Ni treba ravno, da svoje misli tujim ljudem vsak čas na glavo mečeš po dobrem in po sili, če pa ti nanese prilika, da je treba priznati, ali si črn ali bel, vroč ali mrzel, takrat nevstrašeno povej svoje mnenje in ljudje te bodo bolj spoštovali, kakor tiste veternike in omahljivce, ki nikoli ne vedo, če so ptič ali miš.

VSEBINA: KSAVER MEŠKO: Dve pismi. — ŽOFKA KVEDER: Doma. — IVAN LAH: Od hiše . . . — STANISLAV K.: Balkanu. — JANKO DRNOVŠEK: V težkih urah . . . JOSIP N.: Ko je grozdje zrelo. — TONEJ SELJAN: Ukročeni. — IVAN STUKELJ: V istem tiru in teku življenja . . . — JANKO DRN: Utrinek. — Drobiž.

Kako se razpošilja Julep?

Julep — izprešan sadni sok — se toči v $\frac{1}{2}$ literskih steklenicah, ena steklenica tehta blizoma 1 kg. Iz tega je razvidno, da se ga ne more pošiljati po pošti, ker bi bilo predrago.

Najbolj primerno je, ako Julep pošiljamo po železnici in sicer v zabojih po 10, 20 in 50 steklenic. Zaboji z 10 steklenicami so le na poskušnjo, saj cela pošiljatev stane K 4.—. Poštino oz. voznino mora plačati vselej odjemalec, potem lahko vsakdo razvidi, da je tudi tako odpravljanje po 10 steklenic precej drago. Ker pa to velja samo za enkrat, namreč za poskušnjo, potem se pač ne gleda tako boječe na kak vinar več ali manj.

Najbolje pa je, ako si naročite 50 steklenic; v tem slučaju znaša voznina za eno steklenico tja in nazaj samo kake 3—4 vinarje, če ni prevelika daljava.

Pri ceni Julepa je že zaračunjena tudi cena za steklenico. Prazne steklenice vzamemo po 10 vin. nazaj, kadar jih vrnete franko na žel. postajo: Stara Libenj pri Pragi, na severozahodni železnici.

Cena Julepa je jako zmerna, ako prevdarite, da so ti sadni soki popolnoma čisti, pristni ter da v njih ni ne kapljice naravne vode.

Jabolčni Julep pošiljamo steklenico po 40 vin., višnjevi in borovničevi po 60 vin. Vinski Julep je že razpečan. Letos pač nam ni bilo mogoče, da se bolj preskrbimo s toli priljubljenim vinskim Julepom, za to pa Vam priporočamo jabolčni in višnjevi Julep kot izvrstno namizno pijačo in kot najboljše nadomestilo za opojne pijače. Julep se navadno meša s polovico vode, zaradi tega njegova cena ni večja kakor enaka množina prekuhanega piva, tako imenovanega „ležaka“.

Posijite na moj račun: (Blagovilite še podčrtati naročene izdelke, da se izognemo pomotam.)

kg.	škat.	Stekl.	Vrsta blaga	Cena		Skupaj	
				K	V	K	V
			„Uydrouke“ žilne kavz	4	50		
			Otroške moke	2	40		
			Steklenico za 1 kg otroške moke	—	80		
			Juhlinih konzerv, mešanih v posameznih porcijah	1	50		
			Juhlinih konzerv: gobave, grahove, letne, rezantne in riževge a $\frac{1}{4}$, kg škatilja	1	50		
			Juhlinega priročnika $\frac{1}{4}$ kg steklen.	1	60		
			Oblatov maslenih škt. 25 kmó.	2	—		
			„ „ „ „ „ 40 „ „	2	—		
			„ „ „ „ „ 50 „ „	3	—		
			Šumečih bonbonov „Fimbo“ škt. 50 kmó.	2	—		
			„ „ „ „ „ „Fimbo“ škt. 40 kmó.	2	—		
			„ „ „ „ „ „s sidrom“ škt. 50 kmó.	2	—		
			Sadni bonbon „Bene“ škt. 25 kmó.	1	—		
			Buhlina, steklenica $\frac{1}{4}$ kg	1	—		
			Šortice franc. (mlete) $\frac{1}{2}$ kg stekli.	1	—		
			„ kremž. (zrnate) „ „	1	—		
			„Julepa“				
			Skupaj . . .				

„Vydrovko“ pošiljamo popolnoma posebej in vedno franko. Ostale izdelke pošiljamo franko le, ako presega račun K 6.—. „Julep“ pošiljamo le po železnici, vedno nefrankovano.

Cenik naših izdelkov:

Vydrova žitna kava poslana posebej v platnenih vrečicah, poštnine prosta 5 kg. K	4-50
Otroška moka v zavitkih 1 kg.	2-40
Juhine konzerve (grahova, gobova, lečna, riževa in rezančna) v škatli s 25 porcijami	1-50
Juhin prídátek, stekl. 1/4 kg.	1-60
Šumeči bonboni »Ambo« 50 kmd. K 2—, 40 kmd. K 2—, »s sidrom« 50 kmd. v škt.	2—
Sadni bonbon »Bene«, 25 kmd.	1—
Masleni obláti, zavitek s 25 kmd.	2—
Obláti »Dezert delikat« zavitek s 57 komadi	3—
Obláti »Destin«, s sadnim okusom, zavitek s 40 kmd.	2—
»Buhtin«, začimba za pecivo v 1/4 kg. stki.	1—
Gorčica po franc. in kremškem načinu po 1/2 kg. stekl. po	1—
»Julep«, sadni sokl (glej platnice).	

Pošiljatve od K 6— naprej (izvzemši »Vydrovko« in Julepa) pošiljamo franko.

Vydrova tovarna hranil, Praga VIII.

Izdaja in za uredništvo odgovarja založnik F. Vydra, Praga VIII. — Tiska B. Holinka, Praga VIII.

Ta list se ne more pošiljati kot tiskovina. Blagovolite prilepiti vedno znamko za

5 vinarjev.

Naročnik:

Ime: .....

Stan: .....

Kraj: .....

Pošta: .....

Železniška postaja: .....

Datum: .....

Naznanilo: .....

Vydrova tovarna hranil

Praga VIII.
(poštni urad Praga 22)